

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Selectarvm Epistolarvm Ex India Liber Tertivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

113
SELECTARVM

EPISTOLARVM EX INDIA

LIBER TERTIVS.

GASPARIS VILELLA ad Societatem Iesu.

ANNO MDLXI. Augusto mense vrbem Sacaium ingressus sum, quæ in Septentrionem sita, gradus obtinet quinque & triginta, & semis. Cumq; Euangelium in ea promulgare cepissem, multos repperi, qui verum id esse faterentur, sed quò minus ex eo viderent, famæ & existimationis ratione impediti. gentem enim diuitijs affluentem, & dignitatis in primis auiam facile absterret diabolus iniurijs & contumelijs proponendis, quib' in hac vita Christiani ferè semper obnoxij degunt, si ducem ac liberatorem suum imitari voluerint. quò fit, vt egrè admodum Sacaiiani ad Baptistam accedant. quanquã in ijs ipsis difficultatibus quadringenta circiter baptizati sunt, in quibus erant milites quatuordecim prætoriani, quorũ ita insignis, vitæ motusque mutatio constitit, vt è lupis agni mansueti nonne magna omnium admiratione facti esse videantur. Atque vt Sacaium per eos dies Meaco discederem, tantus equidem factum credo, ne videlicet in ea pericula

h

cula

eula incidere, quæ mihi nec opinanti immunitatem
 tenim mense postquã inde excessi, Meacum quod
 millium armatorum obsedit exercitus: quæ etiam
 facta fuit, cur ad Christianos, sicuti promiseram, non
 rem. Illius autem incommo dis belli Sacaium rebus
 munis, in primis Iaponis totius contra omnes
 impetus munitissima. nam ab Occidente allatum
 ab alijs verò partibus profundissima cingitur fossa
 quis plena perpetuis. Atque etiam intestino omni
 tu ac seditionibus vacat, nec rixæ ferme audient
 enim vrbis viæ suas queque portas, & custodias
 statimque cum opus sit, occluduntur; nullus
 fugam exitus patet, sed continuo comprehensum
 nalia pertrahuntur. Quamquam ij qui inter se
 tias gerunt, si alter alteri ad iactum lapidis extra
 occurrant, se inuicem male admodum accipiunt
 bellum Meacense reuertor, cuius exitus fuit
 Cognita vrbis obsidione patrius Regis, cum
 exercitu in subsidium venit: huic obviam re
 parte Neugori Bonziji, qui hominum ordo euan
 litia Rhodiæ speciem refert. Castris igitur
 ter, & Sacaium locatis, crebra praelia commissa
 ita tamen, vt res Bonziorum semper esset super
 que vigesimo die, cum ad vniuersam dimicantem
 tum esset, Regis patrius victus, quoddam in
 fugit. Rex autem Meaci, eius rei nuntio audi
 cem recepit vrbe deserta, quæ ab hostibus
 incendioque vastata est. ijdem sequenti victor
 ad castrum de quo diximus, mox patrium
 que copias omnino delere parauerat: cum
 exercitu viginti millium hominum quam
 instructo, & ingenti flumine superato, hostes
 res tanto impetu oppressit, vt cum essent ad
 ta millia, fusi fugatique sint. quos Rex deinde
 cum patris viribus fugientes Meacum
 ta ipsorum cæde vrbe recepit, vt multos
 etoria de bellatū esse existimeret. Itaque
 tremam sibi perniciem metuens, pacem ablegat

interponente Vo, siue Dairi, qui rebus ad honorem dignitatemque pertinentibus toto Iapone præsidet, impetravit in his tamen belli periculis, & calamitatibus, templum nostrum Dei beneficio integrum, & incolume perservavit: & in ipsa obsidione Laurentius Iaponius Meacum hispenitavit (nam me ipsum per litteras Cosmus ante sedatos tumultus eò redire planè veterat) semel ad celebrandas cum Christianis Natales Domini ferias: iterum ab ipsè evocatus ad gratias principibus civitatis agendas, qui Bonzios eum templum nostrum pervim occupassent, in ipsa possessione magno bonorum gaudio depulerant. Toto eò belli tempore, quod annu circiter viguit, pia quedam munia Christiani Meacenses obiere, tribus in singulos menses viris institutis ad pauperum incommoda sublevanda elemosynis, quæ ob eam ipsam rem in communione conferebantur: cum etiã semel in mense in consilio publico de ipsorum pauperum commodis ageretur. Mulier vero Christiana in primis locuples, & honesta, cum liberos non haberet, partem suã bonorum à marito obtinuit: eamque in mendicos, lepra vlceribusque tota urbe finibusque Meacensibus laborantes, quamquam nonnullis obrectantibus Bonzjis, magna tamen ceterorum omnium, qui nihil unquam simile viderant, admiratione atque approbatione distribuit.

Multa in his locis cœnobia Bonziorum visuntur, in quæ veniunt penitentis causa se recipiunt, qui mundo nunquam remissere, deus adeo te acerbis obcecatis, ut nefaria peccata in hisce cœnobijs admittere nulla religio sit. nã in crimine recte vel perperã facti confuso, seditionibus, rapinis, caedibus, cuncta miscentur. Quam etiã ob nullam ex ijs quidam nomine Cacubau, ut ex ea videret hominum colluione, sæceque emergeret, socijs a quo secum adhibitis, Bõziorum formam instituit, eorum qui Neugori nominantur: quorum alij precibus vacant, alij militiæ, alij quinis quotidie singuli perficienda sagittis. Arma verò semper habent parata, principum familiae suæ Cacubau in deorum numero venerant. Rectorem cui pareant, habent nullum. viribus namque

certatur. & quamquam in consilijs, qui antea
 priores sententiam rogantur; suffragiorum cen-
 ra vsque adeo promiscua sunt, ut quod re-
 communi sententia decreuerint, vnus modo
 ferit, prorsus impediatur. Itaque ad vnā eandem
 liberationem toties conuenitur, quoad plane
 nemo. Vbi verò tenebræ se intendere, sepe
 perimunt, ac diripiunt: nec tamen idcirco se
 violare, cum ijdem muscam, aut passerem
 ducant, quod legibus suis quicquam animam
 tur occidere.

Nunc paucis exponam, quod anno super-
 fugit, Iaponij miser, cum ad sedes, ut ipse
 rum migraturi sunt, qua ratione se ad
 Eas autem esse varias opinantur: alias infra
 alibi, certis præpositis dijs, qui à quibus in
 eos in suum quisque domicilium præmij
 atque ad infernas quidem sedes qui profectum
 maximè modo se cõparat. Dies complures
 & ex quodam quasi suggesto de mundi
 cionatur. huic alij sese comites adiungunt,
 elemosynæ causa largiuntur. nouissimo
 rationem habet ad comites, qui pro amicitia
 nes epoto vino, conscendunt nauiculam,
 ad spinas rubusque qui occurrunt in itinere
 nouisque induti vestimentis, manicas lapideas
 unt: ad collum autem ingenti saxo religato
 ad paradysum illum suum perueniant, se
 sponte præcipites dant. Quem mihi videtur
 septem comites sequebantur, qui quidem
 nimi alacritate & gaudio in mare sese
 nouitate spectaculi planè obstuperim. Quos
 dam venerantur, alium ritum obseruant. Cum
 um cepit vitæ, in specum ad instar doli, in quo
 re possunt, sese conieciunt, ita ex omni parte
 vi vna tantum ex arundine perforata spumant
 atque ita ieiuni ad mortem vsque perducunt
 Deum illum suum, seu potius dæmonem

Nuper in hac vrbe Sacao contigit (quod tamen vt audio haud insolitum est) vt Bonzius quidam peccuniosus, omni scelere ac nequitia infamis, annos natus septuaginta, cum in morbum incidisset, se mori nolle affirmaret. Idem interdiu comedens repente ex omnium conspectu profus ablatu est: quod ipsi quoque Iaponij malum & insautum interpretantur. Est autem in his locis opinio & falsarum praedictionibus, ex hoc tempore omnia fore semper pacata. id autem ea ratione confirmant, quod annus hic post millesimum & quingentesimum alter & sexagesimus, postremus sit (vt ipsi aiunt) inferiorum, quos a quadringentesimo septuagesimo numerat: & propterea hoc anno dicunt facinorosos omnes bello consumpturi, vt pax in posterum vigeat, qua illis dare dignetur Dominus, quod lati⁹ sanctissima ipsius religio puagetur.

BALTHASARIS GAGI ad Socios.

Vl status esset rerum Iaponicarum, & quibus Deo fauente laboribus in vrbe Facata perfundi essemus, per litteras vobis exposui anno M DLIX. nunc ea perscribam, quae mihi Goam ex Iapone repetenti in itinere sesquianni spatio congerunt. Cum certis de causis Cosmo Turriano necessarium visum esset, vt aliquis nostrum proficisceretur in Indiam: ego eam peregrinationem obire iussus comi-
no e fratribus qui caelum Iaponium non ferebat, Re-
g. Socijs, & vniuersa Bungi Ecclesia salutata, sexto Ca-
end. Nouemb. M D L X iuncum (nauis genus id est) v-
troque colendimus, & duodecim dies vento vsi sumus
ra secundo, vt nobis iam in conspectu esset ora Sina-
um, postridieque nos putaremus portu Veniaga po-
tuos, vbi semper quingenti, aut sexcenti Lusitani
morantur. vector es igitur & reliqua naualis turba, pro-
pterea nauigatione plus aequo elati, praematuris gratula-
tionibus atque conuiujs comearum nauticum consu-
tere atque exhaurire ceperunt. In hac animi iucundi-
h 3 rate

tate, cum ita prope ab continente abessemus, ut
 vento litus teneri posse videretur; eo ipso die
 ram aduerso repente flatu increbrescente, imbel-
 lissimis tam saeva tempestas exorta, adeoque
 excitati sunt fluctus, ut iuncus modo attolleretur
 me, modò infimè magno omnium cum horrore
 ret. Augebat perturbationem ac metum, cum
 sta nox cœcaque tenebræ, tum minantes circa
 quo in discrimine cum aduerso flatu reuertentem
 tibi noctis hora circiter decima gubernaculo
 etum in mare delabatur, quo amisso de humilioribus
 bus planè actum existimatur, statimque propo-
 ciditur malus, ne iuncus ex vehementi agitatione
 gatur: & simul ipsa quoque vela cum anticis
 prolapsa sunt. Tum verò omnes longe alijs
 sibus animi, serio de morte cogitare, certam
 fessionem concurrere incipiunt, cæto omnes
 culsi, ut mente pæne emoti viderentur, ne
 ma naui quisquam apparet. vnus gubernator
 explorando, contemplandoque per magnæ
 tam eam noctem absumpsit. Postridie, saeu-
 mari, fusisque armamentis, salutis spes iam
 supererat. tantum argenti pondo ad aurorum
 millia vehebantur, quæ tali tempore nulli nobis
 se possent, cum ita vehemens esset agitatio, ut
 in latus procumbente iunco, ima carina appen-
 dit ex leuitate saburræ, & pondere tabulæ
 modò diu retineretur, quò minus in alteram
 cumberet, sed etiam compagibus resolutis,
 ceret: quocirca tertio tempestatis die malum
 stabat ad puppim, nauæ præcidere, & metum
 bicula leuandi oneris causa disturbare, ipse
 ros è crassis trabibus asseribusque compactis
 sunt coacti, vasto iam nauis aluco, ac propinquo
 cuo. hic velum exiguum nauclerus è mappis
 que linteis & ornamentis, veste serica, alijsque
 lis, quæ tum sese obtulerant, pro re nata conu-
 parat: quod ipsum statim impetu venti dilapsum

que humana opis vnū illud supererat: validior clauus ad extrema tempora reseruatus, sed in ijs procellis metuentum erat, ne repositus ad puppim statim effringeretur. Verum tamen, ne in Bornei syrtis incideremus, quo in loco nonnulla nauigia Lusitanorum è Sinis in Indiam cursu directo perierant (præsertim cum illuc nos impetus maris deferret, nec plus centum & quinquaginta milia passuum inde abesse mus) tutius visum est, gubernaculum restituere, paruumque sarcire velum, quod vnum restabat. Sed omni iam veste consumpta, mœrentibus omnibus, quod nihil ad resarciendum occurreret; diuinitus factum est, vt qui rimas iunci, obrutandi causa scrutabantur, in sarcinam vestium inciderent, cuius antea non sine lumenibus diu multumque frustra quæsitæ, cum merces in Iapone exponerentur, pretium domino magister nauis aureis octoginta persoluerat. Ex hac igitur sarcina aduersus venti vim duplici velo confecto, & baculis quibusdam, arundinibusq; crassis aptato, clauus summo conatu locato, quem ego prius precationibus pijs, & piaculari aqua ritè lustraueram, cæteris eotempore vota nuncupationibus varijsq; fundentibus non sine lacrymis preces; diem vnū noctemq; processimus: sed cum nauis iustis careeret velis, atroci tempestate vsq; adeo quassabatur, diffractum vt denuo sit gubernaculum. Tum verò seruandi argenti spes prorsus amissa accersit nauis barbari Sinæ, vt vectores in scapham confugiētibus, ipsi in iunco remanerent, aliamq; sibi raptim extruerent, se deliberos ea nocte respondēs; inde ad sortes dæmonesq; inuocandum conuersi: quod ego cum cernerem, orabam Dominum, ne nos dæmonis arbitratu interire permitteret. Manè, simulac ue illuxit, nauis sese statim ad alium clauum reficiendum, scaphamque parandam expedit. Clauus è refixis iunci tabulis refectus, & collocatus, non diutius sustinuit impetū maris, quam quanto temporis spacio Litaniæ recitatae sunt: quò magis in suscepta sententia persistebant Christiani, vt in scapham, quotquot ea caperet, sese reciperent, & iuncum vnà cum argento cæterisque desererent. atque ego sanè liberaliter

taliter inuitatus in scapham, partim ne pericula
 noua, partim ne plus ducentos mortales, scaphæ
 flos angustijs, omni solatio destitutos in iunco
 rem, sacerdotes duos è nostris & fratrem vnam
 omnino decreueram, qui superioribus annis e
 proficiscentes in Indiam, ad insulas Maldruanas
 gio & fame perire, quàm scapham conscendere,
 cinum incolomis tenuit, cæterisque vectoribus
 in extremo periculo vitæ, maluerant; inque eo
 tam naturæ debitam Christo Domino pie fortunæ
 diderant. Sed interea fabri lignarij quartum iam
 naculum reparauerant, ad quod collocandum,
 que à Deo exposcendam stipe à vectoribus in
 domicilium Bungensis Ecclesiæ corrogata, m
 Domino factum est, vt clauus is omnium infirm
 nos ad continentem aliquando perduceret. Qu
 ipsos dies ea tempestate iactati sumus, quod
 pericula) morientes: cum etiam vulgo negleg
 clauibus custoditæ argenti laminæ pedib
 Eiusmodi quippe tēporibus pauper spiritu
 Initio tempestatis eius, vectores nauatq
 nuimus, vt animarum saluti consulerent: qui in
 testate se planè fore cū promississent, ego vt
 candi occasionibus ad gratiam diuinam mag
 donei, primùm illud curauī, vt foeminae quæ
 tur in nauī, certum in locum abderentur, vt
 menses remotæ à virorum oculis persisterent
 cæteros animandos confirmandosq; conu
 Deo adiuuante profeci, vt qui principio ab
 concidissent, ad æquitatem ac fortitudinem
 pro admissis in vita noxis leue sibi supplicium
 que incommoda ducerent: placandoque Dom
 tim dediti, vel precibus ac litanijs vacarent, vel
 in cœlum oculis pia cum prece suspiria m
 alta apud se cogitatione defixi lacrymas f
 alij etiam flagris semet cæderent: alij mare
 quijs, & aqua sancta lustrarent: alij denique
 cultum Diuorum à vectoribus peterent, quoniam

collecta est, ut quindecim dumtaxat viri locupletes, aureos ferè mille contulerint. Ac mihi sanè credite fratres, in hac vita labores & incommoda esse experenda, qui prope quorū amaritudinem, magna suauitas, & firma spes cominetur: quòd secus in rebus prosperis vsu venire vel primis navigationis diebus clarè perspeximus. Inter has igitur difficultates rursus in terræ conspectum delati, & cum iam contenebrasset, nimia cupiditate proeecti, periculum fuit, ne vi ventorum ad terram allideremur. Sed ex eo periculo, cum primum illuxit, euasimus: & à Sinis nautis cognitum est, nos permagnam Sinarū ad insulam processisse, nomine Ainanem: ex qua insula nautici comiectus, & anchoralia à Sinis ferè petuntur. hic dum portum subimus, qui in Septentrionem ad gradus decem & nouem est positus, in aliud repente omnium maximum vitæ discrimen incidimus. In ipso enim aditu iuncus in arenam bis ad eò vehementer incellus est, ut planè iam carina dehisceret. ac pereundum nobis ruique fuerat, nisi Præfetti seu Limenarchæ permissu, præsentem incolæ nobis opem tulissent: quos nõnullis donis remunerati descendimus 11. Calend. Decembris, quem ipsum in diem Præsentatio Dei MARIÆ VIRGINIS incidebat. & quoniam iunco afflicto, ac pæne iam dissoluto, ad portum Veniagam nauigare non poterat; Lusitanum quendam continuò ad Cantonem oppidum, atque inde Amacanem ad Lusitanos mercatores pedestri itinere misimus, qui de nostra salute ià desperauerat. Amacanè peruenit nūcius Nata ipso die Domini, anno MDLXI. statim; ad nos deportandos Lusitani aliquot nauigia submiserunt. Et quoniam in Ainane insula menses quinque posuimus, ex qua inde Amacanem trigésimo die peruentum est; de eius vitæ & incolarum natura ac moribus, ne longior sim, pauca de multis attingam. Est autem Ainanis regio cum multis Indiciis, & omni ciborum genere abundans, tum margaritis & vnionibus nobilibus: frequenter incostruitur, vrbibus opere lapideo exstructis: gens verò ipsa rusticis, vestitu brachata, eminentibus è capite

pite ad instar boum cornibus binis è tenui creta
 lo, forficibusq; ceu tonforum è summa fronte
 tis, eius ornatus caussam cognoscere numquam
 nisi, si fortè dæmonem effingunt specie bellæ
 ferentem. In hac ego insula sacrificauit aliquot
 eramenta distribui. Inde proficiscentes ad Siciliam
 parua nobis insula ipso Paschali die Dominico
 lisset; partim eius diei celebritate, partim etiam
 amocnitare inuitati, descendimus, & commo
 re quodam ingenti specum & fornem in
 mam excauatam offendimus, ibi, ara excitata, ac
 peracto, cælesti pane Lusitanos refeci. Ex eo loc
 nas delati, idoneam tempestatem expectantes, pa
 ram vsque feriam Natalium Dominianni M. D.
 substitimus. atque inde solutis anchoris tercia
 die Petram albam feliciter nauigatione terram
 imminentibus tenebris territi quò minus fre
 puranum inucher emur, exsecensione facta Do
 eas agebamus vniuersi, cum repente vela cor
 ratarum apparuere (Aceni vulgò appellatur
 populi) ad regnum Iantæ tendentium. Iam
 Malacensis quidam denuntiauit, nos vi
 Acenorum regem centum nauium classe
 quonam consilio, sibi incertum esse. Extr
 metum attulit, quod oceraria preciosis me
 referta, ab armis autem esset inops. ac nihil
 ta vectoresque sese ad pugnam expeditum
 Acenorum sine iniuria præteruecta, ad
 ventum non est. Postridie verò Sinapar
 inuecti, cum ventus deficeret, anchoras
 rim Acenorum naues ferme triginta, in
 ma decem, quibus totius clâsis vehebatur
 ad nos aduenantes, partim ad puppim
 ponunt, partim etiam latera ipsa pene ad
 xeret eos mercib⁹ adamatis (neq; enim igno
 loco profecti essemus) pugna optare. cu
 ioribus bombardis, atque sagittis, quas
 no in ipsa naui assidue inficiebant, nos

sent, quamquam nostri quorum erat numerus ad ducentos, arma parauerant, seque omnes ad propugnandum intraxerant; tamen certissimo in capitis discrimine versabamur: cum ex altera parte hostium classis multo vitis arinisque superior immineret, ex altera vero litus esset propinquum, salo in quo stabamus non plus cubitos quatuor profundo. itaque aut præcisus ab hoste anchoralibus, quod vrinantes faciunt, in vada incurrodum, aut in manus hostium planè deueniendum fuisset, nisi nos insperantes præsentis periculo Dominus excusset. quippe hostes comiter amiceque à nobis compellati, nonnullisque muneribus deliniti, non modo nos lacessere desierunt, verum etiam ita beneuoli discesserunt, ut sibi met ipsi Lusitanos, & nobilitate, & belli gloria compararent. Malacam inde peruenimus tertio decimo Calend. Februarias, qui dies Diuo Sebastiano sacer est: vbi è socijs nostris amantissimè excepti, ad octauum vsque Idus Februarii spiratarū metu commorati sumus Malacæ dum ad Colanum portū, in quo arx est Lusitanorum, contendimus, Ceilanij iam syrtibus superatis, vento admodum prospero in Cilanos scopulos rectà deferrebamur, nisi ad iactum lapidis animaduerso periculo, & mutata repente verificatione Comorianum promontorium feliciter præteruecti (quod vix fieri posse videbatur) ipso die Paschali Dominico, magna Melchioris & reliquorum Sociorum gratulatione, qui in eo matris Dei collegio sunt, Cocinnum appulsi sumus: quo ex loco ad hoc Goanum D. Pauli collegium dudum expectati quinto decimo die peruenimus. Cuius equidem collegij cum egregia rei Christianæ adiuuandæ studia, tum varias plurimasque exercitationes, & spirituales, & litterarias, denique ipsius Ecclesiæ incrementa vehementer sum admiratus: quam potro Dominus ad gloriam suam tueatur, & augeat. Hæc de navigatione. nunc de Iaponicis rebus pauca stringam. In Iapone Ecclesiæ numerantur nouem tēplo quæque suo instructæ: quorum templorū quinque præsertim idolis ante dicata, nunc sacris altaribus, & IESV

C H R I

CHRISTI, MARIAEQVE VIRGINIS DEI
 ginibus exornata diuino cultu seruiunt. Facient
 plum Christianus quidam, Cosmus nomine
 idemq; vt nos in ora Sinarum tempestate recon
 nouit, argenti laminam mihi in subsidium
 Cutamense (quod templum est permagnum in ag
 naiano regni Bungensis, passuum ab ybe viginti
 que millibus) suo sumptu edificatum Christianita
 cas cœmeterio circumdedit, excelsa lapidea Cruce
 dio posita, ad quam se post mortem sepeliri iussit. Co
 mensis porro ager ipse, vectigalis est dynaste curia
 nici, cum quo ipsiusque comitibus, dum Ecclesia
 mensem inuisimus, de rebus diuinis saepe collo
 mus. quibus ille sermonibus, nostraque doctrina
 delectabatur adeo, vt quattuor horas totas inter
 bis aures præberet, atque ita commouebatur
 quam, vt velle se Christianum fieri diceret. Felici
 tum rumusculos veritus (quæ res toto terrarum
 plurimum potest) à suscepta sententia desistit.
 pud Lucam rursus totum vespertinum tempus
 diendo consumpsit, clareque perspectis ex ca
 tione Iaponicarum sectarum omnium errorum
 fallacijs: comitibus suis, qui secum aderant, se
 professus est gratum sibi fore, si quis eorum Chri
 na sacra susciperet. quæ res nonnullos ex his
 conceptum animo Baptismi desiderium expressit
 quo ille ita gauisus est, vt eos ipsemet horum
 constanter in proposito permanerent. Ac si
 Iaponij proceres nobis amici sunt. nam esse ali
 mentis. retusa flagitijs, lucem Euangelij
 queunt; valetudinis tamen causa, si quando
 ipsorum familiares in morbum incidunt, ad
 fugere consueuerunt. vt iam in his terris Chri
 rem non modo Theologi, sed etiam medici
 que promoueant. quod ipsum apud Sinas quoque
 pediem fore confidimus: qua in prouincia
 dissipatus est, candidam gentem promissa
 tarum Imperij potituram. quod si (vt speramus)

nit, pauca omnino pro mellis eius, itemque Iaponica,
& Indica copia, Christianarum sodalitarum omnium
opera fuerint.

In Iapone, simulatque cognitum est me in Indiam
profecturum, Christiani omnes à viginti septem passuum
millibus ad me salutandi causa venerunt: qui vero lon-
gusaberant, mihi se per litteras excusarunt. Itaque in
meo discessu tanta hominum multitudo conuenerat,
ut eos nec templum, nec atrium nostrarum aedium ca-
peret. Hic ego fratres mihi carissimi, Christianorum la-
crymas consulò prætereo, quorum mœrorem solari
conabar noui supplementi spe, cuius causa me ad So-
cios mecum ex India reducendos abire dicebam. Ad
mare tendentem ingens me agmen omnis ætatis viro-
rum, atque mulierum ita obfirmato animo prosequuntur
est, ut ad eos domum remittendos bis in itinere subsi-
stere necesse fuerit. quorum equidem precibus (nam ijs
me magnopere commendaueram) nos è tantis pericu-
lis diuinitus ereptos puto. Sunt autem Iaponij acce-
ptorum beneficiorum adeò memores, gratique, ut si
modo ipsorum eleemosynas acceperimus, quòd illi si-
bi honoris loco ducunt (non enim dico si eos inui-
serimus, aut alia quapiam re adiuuerimus) eorum pri-
marij ad agendas nobis gratias domum vsque conten-
dunt. quòd ipsum interdum etiam ethnici eorum co-
gnari faciunt. quòd si qui nobis (ut fit) in domesticis
ministeriumis operam dederint, illam dumtaxat merce-
de non requirunt, ut sub vesperam hilari vultu dicamus:
proximo de oniar, hoc est, laborastis egregie. Id si reticea-
tur valde mœsti afflictique discedunt.

Bungensium Rex proficiscenti mihi dedit eleganti
vire gladium, aureaque vagina in anguis formam e-
laborata, mittendum ad Regem Lusitanie, quem esse
pater adhuc ætate cognouerat, itemque præclarum In-
ter Proregi pugionem: quæ omnia in Iaponem idcirco
remisimus, quòd tempestatis iniuria nitorem suum
que decorem amiserant. Ad ipsum autem Bungi Re-
gem Constantinus Prorex munera & litteras miserat:
& si-

& simul eum affecerat laudibus, quod Evangelium
 nes in suis regnis tueretur, benigneque tractare.
 ille munus ac litteras ita illustri gratia excepit,
 modo eum qui attulerat, aureis donavit amplius
 tis, verum etiam ad Prætozem vicissim militem
 cos usus affabrè factum thoracem auro sericeo
 ctum, cum inaurata galea, cupreoque frontali, et
 stilia duo pugionibus præfixa, argenteis cinctis
 ta, quas Nanguinatas appellant, aliaque similia
 autem ipsos mirum quanta benevolentia profere
 nam cum cæteris rebus amicè nobis fauet, & com
 dat, tum in consilio dando fidem præstat eum
 tate & facilitate coniunctam, liberumque per
 quamur id, quod optimum esse iudicauerimus in
 stianorum verò negotijs, quanti nos faciat, præ
 monstrat. etenim vel infimorum hominum re
 mendatio nostra si accesserit, suas putat, eosque
 natim appellat, quod magnum est apud laque
 noris iudicium, aditusque eis ad se præbet
 denique illis etiam internuntijs ad nos virtut
 rebus Christiani maiorem in modum amant
 Vos tanto Regi fratres meliorem in diebus
 nobis ad capta strenuè promouenda lucem
 precamini. Goa.

GASPARIS VILELLI ad Socios.

Num in vrbe Sacraio meo
 cum pacatis iam rebus
 MDLXII. magna; Christiani
 titia acceptus, conciones
 tinuo institui: & quo maiore
 one studioq; celebrare
 iam Natales Domini fecit
 promulgavi septimo ante anno datum à Summo Pont
 tifice. quo illi ita permoti sunt, vt ipsorum & Co
 fessionibus diligentiam, & in festorum Natalium
 daret

statione pietatem ac studium magnopere admirarer. Natalis Domini dies festus cum aduenisset; nouem, qui mihi maxime idonei visi sunt, exposita prius ipsis augusti illius ac tremendi mysterij sanctitate ad sacram Eucharistiam admisi, eo sensu pietatis affectos, ut magno temporis spatio lacrymantes ante persisterint. Reliquorum autem desideria id ipsum auide expetentium, verbis leniuoque ea nocte in laudibus summi parentis ac Domini exacta, matutino tempore sacrum feci, deque ipso natali, tanto cum omnium gaudio ac voluptate discessi, ut identidem prisca illa mihi subiret nascentis Ecclesie tempora, cum Christiani omnes vno amoris vinculo caritatisque coniuncti, ad festos dies agendos, & conuiuia spiritalia celebranda castissime conuenirent. Peractis ferijs, deinceps ad conciones redij, ad quas ethnici multo iam tum pauciores, quam antea veniebant: credo propterea quod initio ad nos audiendos cauillandi studium ac petulantia complures impelleret, quos nunc persecta veritas ab ea derisione deterret. Nec fere nobis iam aures atque operam dant, nisi qui serio salutem consulere, ac rationi parere in animum induxerunt: quod ipsum ceteri quoque Meacenses utique facerent, nisi eos fictis rationibus deceptos ab eo consilio demon abduceret: aiunt enim, cum perpetuum quendam innocentis vite cursum religio Christiana requirit, se eiusmodi militiae sacramento obligari, & pugnam aduersus voluptates deliciasque nolle capessere, ut cum se magna ex parte huius vite iucunditate priuant, tum sempiternis in altera vita supplicijs, nisi ad fidem usque perseverauerint, deinde macentur.

In hebdomada sacrosanctae Paschalibusque solennibus, eadem Christianorum fides, atque religio constituta, celebratam auxere nouem Baptismo lustrati, in ijs quidam locuples, & laponeis superstitionibus admodum eruditus, cuius oculos mentis, cum nihil post mortem omnino superesse putaret, Dominus ita aperire operatus est, ut sacrosanctum Baptismum magno animi dolore lacrymisque suscepit.

Per

Per eos dies seditione Meaci rursus exorta, quibus iniqui in Christiana sacra conferebant (multo in Regis ipsius tyrannidi tribuendam, qui regna septem metusq; tuetur, nec spei quidquam habet in ciuitate repositum) ad reuifendos neophytos, Sacaium Christianorum Meacensium sententia discessi. Meacensis templi Ecclesiaeque custodia Christiano admodum feni relicta. Meacum reuertar (vt spero) ad festum die agendum natalis Reginae caeli MARIAE VIRGINIS, cui aedem ideo dico dicauimus, quod eo ipso Meaci primum sacra missae peracta sunt. In hac autem urbe Sacaium, non admodum magna mihi spes propter quae mensis, nunc quidem ostenditur, tanta enim ciuicolarum superbia ac leuitas, vt caelum honoris exultationisq; iactura mercari se nolle fateantur: quare quoniam tempore procedente sperandum est agrum hunc ipsam bonam pietatis frugem laturum. Rationem inuicem nostri in Bonzijs hisce tractandis, aliaque nonnulla exinde ipsorum ornatu cultuque corporis, tum de incolae natura moribusque separatim perscripta ad vos mittam, quod ijs cognitis gratias Domino nostro agatis, quoniam ex infinito prope caecorum numero exemit, & ad eundem supplicetis, vt ad ipsum conuertantur haec gentes. Indica Brachmanarum superstitione deposita, quam haec Indico magistro ex regno Sionis acceptam huc usque retinent: quod ipsum ex delubris etiam apparet, quoniam in oppido Indiae Ceilano eadem quae in Iapone videtur me memini. idque vobis ideo significandum putauit, vt praeva huiusce religionis origine cognita, vos ad eam reprehendendam, & confutandam facilius comparatis. Precibus vestris, ac sacrificijs vt me Domino commendet, ad vobis etiam atque etiam pcto. Sacaium V. Calend. Martii MDLXIII.

Scriptis iam litteris, rogat me per nuntium ethnicus quidam vir, opibus praepotens, vt ad se baptizandum veniam in urbem Naram. Omnino vereor vt veris hominibus fides habenda sit: grauem enim adhuc se rebus diuinis aduersarium praebuit. Verumtamen, quosquid in, ex-

in experiar. præclarè mecum existimans actum iri, si in
Christiana causa vitam ponere mihi contigerit. nec e-
nim permittet Dominus, vt exiguam huiusce lucis vsu-
tam animæ meæ saluti, atq; immortalitati anteponam.
Sin ethnicus ille vera narrauerit, seque ex animo ad sa-
crofanctam Ecclesiam aggregarit; næ ego tum omnia
Societatis nostræ Collegia nouam in hanc messem per-
litteras euocare non dubitem. magnum enim in his lo-
cis eius viri nomen, magna auctoritas est. Faxit Domi-
nus quod è sua gloria maximè fuerit, cui me inter acies
gloriosorum, intentaque in me inimicorum tela versan-
tem, planè commisi totum ac tradidi.

LVDOVICI FROII AD SO-
cietatem Iesu in Indiam & in
Europam.

EMAXIMIS navigationis periculis
summo Dei ac Domini nostri benefi-
cio liberati, ex ora Sinarum incolumes
in hunc laponis portum deuenimus,
quem Vocoxiuram appellant: ob-
uiosque habuimus in littore Christia-
nos incolas omnes tanta ex aduentu
nostro voluptate ac lætitia gestientes, vt nos humeris
suis sublimes tollere atque asportare velle vide-
mur, quorum ducenti circiter nos ad templum vsque
duxerunt. Cosmi verò Turriani gaudium fuit ita
regnum, vt collacrymaretur, satisque se vixisse iam di-
xi, quoniam quidem operarios sibi in subsidium mis-
it Dominus in tanta negotiorum mole, tamque op-
portuno tempore cerneret Ioannem autem Fernãdum
magis assiduisque laboribus ita consumptum macie-
confectum offendimus, vt animam agere videre-
nt enim ad domesticas & quotidianas Cosmi occu-
pationes, accedebat etiam magna frequentia principum
eius, & Christianorum tum ex alijs regionibus,
i
tum

tum ex hoc regno, vel baptizandi vel salutandi caeli
aduenientium. Ioannes autem post sacra missa à Co-
mo peracta, totum ferè diem & saepe noctem partem
dimentis Christianae doctrinae vulgò tradendis, par-
etiam proceribus ac Bonzijs qui ad Baptismum acco-
rent, separatim instituendis ponebat. Mihi verò ba-
zandi onus impositum est: ac nono post nostrum ab-
tum die primùm sexaginta Baptismo lustrati sumus, et
tisque deinceps è prima nobilitate, Harpotolemæi et
maximè hortatu ac persuasionibus incitati: quorum
rique catechismum sua manu continuo delectabantur,
quò facilius memoriae commendarent, eundemque
domesticis traderent. singulis autem, à Baptismo
nè quam enixè ac studiosè petentibus, Crucis signum
collo gestandum, itemque Rosarium precandi
dabatur.

Firandi autem, simulatque Sodales ex India
nisse audium est; Antonius & vxor ipsius Elhibe-
misso confestim nuntio Cosmum magno opere obsecra-
runt, vt quoniam tres è nostris in hoc portu sacrosancti
essent, vnum ex ijs ad Firandensem cæterasque eius-
ctus Ecclesias inuisendas omninò mitteret. quod si pe-
litteras ab ipso non impetrasset, duos è filijs suis ab-
legatum iri, qui id ipsam humi strati supplices petere-
Neque ita multo post, ab vrbis Ximabaz Tonoia re-
gulo (qua in vrbe Christiani eo tempore plus mille &
quingenti numerabantur) nobilis vir cum amicis ad
eundem Cosmum est missus, vt ab eo promissa cogere-
ret. promiserat enim Cosmus, simulatque suppliciter
tum ex India aduenisset, missurum se qui Ximabaz co-
moraretur. Eadem erant postulata Regis quoque Bungo-
gensis, quo in regno annum iam sacra missa facta non
fuerant. Atque in Bungum quidem, quod cum Regi
gratia ad rem Christianam iuuandam in prima esse ne-
cessaria, Baptista Montanus paucis post diebus profecto
étus, amicissimeque ab ipso Rege acceptus est. An-
tonio autem Firandensi: itemque Tono Ximabaz
Cosmus respondit, simulatque per occupandos in
ceret,

teret, se ipsum ad illos esse venturum. Christiani vero, quique insulas, quique Firandum oppidum incolunt, ubi reficere nos piaculares orbiculos seu grana benedicta ex India, itemque Veronicas attulisse; multum cum vniuersa familia, ijque admodum pauperes, conductis mercedenauigijs ad hunc portum traiecere. interrogati cuius rei causa, nullius praeterea, respondebant, nisi vnius petenda Veronicae. nam qui orbiculum optabant, octo diebus ante, supplicationes ad Deum habebant, quod facilius impetrarent: atque etiam, cum sibi met ipsi diffiderent, Lusitanis apud nos deprecatoribus utebantur: eaque dona quam sibi gratam esse, ipsis etiam lacrymis testabantur. Iam vero alij Christiani Amangutio, quinquaginta aut sexaginta leucorum itinere, alij Facata, alij denique alijs e regionibus ad nos hucusque Confessionis causa contendunt, quorum sane religio caritasque est admirabilis. Per idem tempus Barptolemaeus quoque Rex ad Cosmum inuisendum in haec loca se contulit: quem continuo adiunimus, ei que xenia dedimus, Rosarium ex equo marino, itemque granum vnum auro insertum. que ille quanti faceret, vel ex eo ostendit, quod verumque statim e ceruice suspendit. cuius aduentus magnas Lusitanorum quoque gratulatione (namque illum omnes admodum diligunt) concelebratus est. Regis quem ipsius animi submissio ac pietas, cum sacro misterio reseret, potissimum elucebat. etenim cum in templum quotidie manere, multo ante lucem veniret, (matutinam enim noctis partem fere Iaponij proceres vident) non modò sacerdotem ad statam horam vestire praestolabatur; sed etiam plebem infimam aduentum summoueri planè vetabat, vixque parato sibi honore causa stragulo ad considendum utebatur: proxi- que, ut quilibet vnus e populo videretur esse. Sermones de rebus diuinis ita auidè expetebat, ut sacro inter- peracto, ante recitatum à pueris de more catechismi in templo nequaquam excederet. idemque ut quædam sacrificij & Eucharistiæ mysteria probe cognosce-

ret, accessit ad se eius rei gratia nocte Ioannem
 nandum summa sua cum animi voluptate pzoce
 cem detinuit multa percontans, quæ sibi partim ad
 mites suos docendos, partim ad Bonzios refuta
 necessaria diceret. quæ ille, & simul purgatorij igni
 fernique supplicij discrimen à Ioanne cum dicitur
 ad Cosmum salutatum accessit: cui id honoris era
 habebat, ut in ædium ingressu pugionem carera qua
 ma deponeret. Paucis diebus in his locis morat' ad
 sidium fratri suo germano Romanorum Regi feredo
 qui bello erat implicitus, proficisci coactus est: & quoniam
 am consuere Japonij principes Manibus montu
 decem di' alia ferè sacra, non sine magna Bonzioru
 da saginaque persolvere; Barptolemaus rex, parte que
 um adoptauerat, per eos dies vita functo, te cum Cos
 no communicata, pro exsequijs illis, Bonzioru
 uiujs, totidem dierum epulum sex pauperum, multo
 præbere constituit: partim ut sibi ipsi, quoniam impo
 parenti non poterat, diuinam gratiam conciliaret: par
 tim etiam, ne post Christiana sacra suscepta, primigeni
 dignitatis atque clementiæ oblitus esse videretur. Al
 in rebus diuinis multo plura præstare quam pollicer
 lius, simulatque Vmbra regiam urbem regis illius
 mortui Regis imaginem, quam odoramentis suffice
 nerantque solebat antea, igne comburi iussit: quod Bon
 ziji ingens piaculum est habitum. cumq; ex itinere ad
 oppidum Omuram se contulisset, vbi erat compe
 vxor ipsius Regina; multis ei rationibus persuasit, ut
 cum omni famularum comitatu ad baptismum accede
 ret. quæ res eò mirabilior visa est, quod antea Regem
 ab eo consilio reuocare ipsa tentarat. simul etiam Bon
 templum ibidem magnificum ædificare contulit. Bon
 ziji ad eam rem è cenobio quodam ædeque pulis qua
 propter etiam Aloysium præstanti virtute virum, regie
 urbis præfecti fratrem, sibi in primis familiare, ad
 Cosmum cum mandatis misit. quibus rebus ita po
 moti barbari impellente demone, Regi ipsi insidias
 compararunt. Capita coniurationis fuerit duodecim
 viri

vii vrbis administrationi præpositi. ij, ad rem occul-
 tam, Regemque fallendum, Christianos fieri veile
 simulant. quos tamen Rex, quasi eorum scelus præfa-
 gret, diu mulumque ante Baptismum probari iussit.
 Et quoniam Gotondonus spurius regis demortui filius,
 Barptolemao in legitimi filij locum ab Rege ac Regi-
 na adoptato, hæreditario iure regnoque priuatus fuerat;
 Gotondonum coniurati cum alio quodam e proceri-
 bus licinoroso homine Feribo, in societatem consilij
 assumunt. omnes denique Barptolemaum hortantur
 vt regi possessionem cum pompa solenni aliquando
 capiat, & simul Reginae Baptismum ac caeremonia, Cos-
 mo accersito, quanta maxima possit caeremonia & ci-
 uium gratulatione concelebrat: namque eo ipso die sta-
 tum facinus perpetrare decreuerant. sed veriti mox,
 vt ipsorum consilia patefierent, rem aggredi anteuer-
 runt. Aloysium regis internuntium vltro citroque ad
 Cosmum rei Christianæ causa commentem Feribus
 in itinere adortus interimit: cuius in comitatu ne Cos-
 mus esset, diuinitus factum est: præmissis quippe ad Re-
 gem Alexandro Aloysium subsequi deinde ipse decre-
 uerat. Eadem ipsa nocte XII. viri regijs ædibus vrbique
 incendium inferunt, ex quo Rex cum præfecto vrbis A-
 loysij fratre paucisque præterea comitibus, in arcem
 proximam confugiens, haud ita multo post Rimano-
 rum Regis auxilijs Regnum prope vniuersum ingenti
 Christianorum gaudio recepit, misitque Cosmo nun-
 tium, se Vocoxiuram, cum primum possit, ad ipsum
 ascendendum esse venturum. Interea Gotondonum, &
 aliosque rebelles varijs locis Rex Rimano-
 rum sedebat, eorumque agros ira vastabat, vt ex hoc ipso
 incendia cernerentur. multi etiam seditiosi, Regis
 spectro capite plectebantur: quam rem ad Christianæ
 religionis propagationem magni momenti fore consi-
 derans. Sed paucis mihi perstringendum videtur, qua-
 ratione Barptolemaus Rex sese ad Christum adiū-
 uis claris in primis genere natus, Cegandono patre
 modum sene (qui viuit adhuc) acerrimo & Bonziorū
 fau:

fautore, & Christianæ religionis inimico; ab Regem
 cebamus, adoptatus est, (quem arcta affinitate con-
 bar) populo magistratibusque approbantibus. Ad
 deinde post annis Cosmus, cum Vocoxiuram se-
 lisset, Rex ad eum salutandum inuente Quadre-
 venit, quem antea nunquam viderat. Ad ipsum ven-
 stridie Cosmus Lusitanis nonnullis comitantibus
 in hoc portu hyemabant, honoris causa adijt, cum
 cedes nostras in posterum diem ad prandium inu-
 prandio Cosmus partim suo ipse sermone, partim
 annis Fernandi, qui bene Iaponicè nouit, opera, cum
 lia multa Regem de rebus diuinis edocuit, tum de
 morum aternitate, infcitiaque & errore illorum, qui
 hil esse omnino præter materiam primam opinan-
 habita est hæc disputatio in sacello quodam opor-
 nato, proposita **MARIAE VIRGINIS** imaginem
 cum filio **I E S V**, cuius ille tabulæ cum cætero
 mirificè gaudebat, tum stupebat in primis, quod
 cunque se in partem verteret, defixos in ipsum
 puer **I E S V S** habere videretur. Atque ille quidem
 nia quæ dicebantur, clarè percepit in digressu autem
 mus ventilabrum aureum Regi donauit, Crucem
 xum cum clauis tribus, & nomine **I E S V** eleganter
 nè descripto: quod ventilabrum Gaspar Vilela
 Meaco miserat. cuius argumenti litterarumque
 te permotus Rex, vt ea omnia per oium cogitaret,
 rursus ad nos cum magno comitatu se contulit, ar-
 que in atrio relictis, vno Aloyfio secum adducto, tem-
 plum ingreditur, ibique rursus de sacris fidei
 dogmatibus, deque sanctissimi nominis **I E S V**,
 que mysterijs atque virtutibus, Regis ipsius regu-
 annes admodum fusè copioseque disseruit: quibus
 multa Rex sua ipse manu in commentarium
 co die, aureæ Crucis sigillo munitus, quod scilicet
 mi sententia dies noctesque gestabat, se idem
S V C H R I S T O commendans, crebrisque
 cohortationibus incitatus, denique nomen **C H R I S T O**
 Domino dare constituit. Nocte igitur dormi-

ad nos cum suis familiaribus venit, pijs de religione ser-
monibus ad insequentem vsque lucē aures præbet, qui-
bus Cosmi iudicio iam satis institutus, sacro Baptimate
ab eodem lustratus est, manibus in modum precantis
magna cum submissionis pietatisque significatione cō-
iunctis, comicum suorum è præcipua nobilitate corona
circundatus, qui pariter eius consuetudine monitisque
adducti, in eandem Baptismi voluntatem valde incu-
buerant. Xumitanda appellabatur antea: ex eo tempore
Baptolēmaus nouo nomine vocitatus est. Inde ad bel-
lum discessit, Cosmum obsecratus, vt pro sua suorumq;
salute, ac felici vxoris partu Dominum precaretur. Por-
ro in itinere Maristensis delubrum, quem Deum rei mili-
tari præpositum Iaponij magno cultu cæremoniaque
venerantur, iniecto igne consumpsit, eodemq; loco sig-
num Crucis erexit, quod ipse & vniuersus ipsius comita-
tus supplices adorarunt. In castra verò simulatque per-
uentum est, misit qui toto regno Deorum phana com-
burent. Ex ipsis verò lucis materiam egduam gratis ad-
nans parandas ac reficiēdas Lusitanis attribuit. Quin et-
iā in castris, quicquid à bellicis occupationibus otij super-
est, id totū nocte dieq; in militibus ad Christianam piete-
tem informādis infumit, quos paulatim ad nos, quò res
minus inuidiosa apud ethnicos ac Bonzios sit, baptisimi
caussa dimittit. Eiusdem, in bello insignia sunt nomē Iesu
cui clauis tribus in humerali depictū, Crux è collo depen-
des, & piculare granū in baltheo. Deniq; tanto rei Chri-
stiane studio incensus est, vt neminem intra insulæ hu-
ius fines habitare patiatur, quin concionibus sacris in-
terit. Christianos verò, contra omnium, etiam parentis
Cegandoni iniurias ac vim tuetur egregiè. & quoniam
lex est splendore atque auctoritate præcellens, magno-
pere, vt dixi, fore speramus, rebus pacatis, vt Euangelium
ipso adiutore Dominus longè lateque disseminet. Vos
interim ego etiam atque etiam oro, vt sacrosancta fa-
uifia vestra, pijsque suffragationes mihi deesse ne pa-
niamini. Vocoxiura XVIII. Calend. De-
cemb. MDLXIII.

Xponam his litteris fratres mihi
sumi, quam ratione Kimanum in
num, urbemque Ximabaram nup
ducta Christiana religio fuerit. A
tus quidem hic seu emporium Vo
iura, quod comutato iam nomine
ria Virginis adiutricis vocatur, compluribus Fara
Firando, Meaco, aliisque ex oppidis huc ad Colono
Christianae doctrinae causa commigrantibus, ita
quenter habitari captum est, ut Ecclesiam hanc argu
huiusce totius caput aliquando fore speremus. Bar
lemao etiam rege vna cum ipso flore nobilitatis
ita pride ad fidei numerum aggregato. Eius aucto
ter, Barptolemæi monitis precibusque saepius exortus
ut à Iaponica superstitionis erroribus ad rectam
Euangelicæ semitæ se traduci pateretur, à Colono
noperè petijt, ut aliquè ad se instituendū in calida
lum enim per id tempus gerebat) omnino interre
sus ego sum, benigneque ab eo acceptus, no. tanto
pore, quod à negotijs magis erat vacuum, de rebus
uinis ad Regem diu multumque dixi quod ipsum
de per alias occasiones alibi cū ipsius rogata senten
ijs sermonibus admodum delectatus permonuit, ut
certis de causis Christiana sacra ipsemet in partem
suscipere superedit, sed duas mihi dedit epistolas
ad Cosmum, cui potestatem per eas litteras habere. b
uangelij toto suo regno libere promulgandi, utraque ad
incolas oppidi maritimi Cochinoi, in qua erat situm
ut ad audien dū Euangelij ad me conuenerent, ad quos
me qui pduceret vnū ex amicis ac familiaribus mihi co
mitē dedit: quò sanè breui peruenimus, hospitiis excep
ti ab vrbis Præfeto, verbū Dei disseminare instituitus.
Nec sanè frustra etenim baptizati sunt quinque
pra ducentos, in quibus fuit cum vxore, ac liberis
ad quem diuerteramus, vrbis præfectus. Deinde cum in

ædes regias in primis instructas loci maiestate deterriti
 timidius incolæ ad nos & ipsi venirent, & filios mitte-
 rent, veriti, ne ab ijs ædium ornatus, & catastromata fœ-
 darentur; vbi id animaduerti, egi cum Præfecto de alijs
 ædibus, populi docendi causa, comparandis. ille mihi
 sane liberaliter omnium quotquot essent in oppido, de-
 dit optionem delectum est ædificium quoddam peram-
 plum, sed magna ex parte dirutum, secus aream, quam
 nobis Rex templo ædificando attribuerat. Operæ cen-
 tum ad ruinas instaurandas ædemq; sacram extruendâ
 Præfecti imperio ex censu ciuium exhibitâ, opus vtrum-
 que celeriter absoluerunt. Tū verò liberius ad Christiana-
 næ doctrinæ rudimenta, sacrasq; conuersiones pueri senes-
 que sese conferre: e quibus deinceps non ita multo tem-
 poris spatio centū & septuaginta Baptismo lustrati sunt.
 designatum est etiâ Christianis humandis prope ædem
 sacram Cruce defixa per amplum soli spatium, quo pri-
 mum illati sunt infantes duo tertium circiter annum a-
 geres, quos Dominus pro salute harum gentiū depre-
 catores in cœlum ascivit. Secuta deinde est in Barptole-
 mazum regem conuulsio, bellicq; tumultus, quibus ta-
 menti oppidani commoti, atque à Bonziorum fautoribus
 potentibus viris ad Christianam religionem deserendâ
 solliciti sunt, Cruce etiam ipsa contumeliosè disfracta;
 ipsi tamē in fide fortiter perfliterunt, quod egomet dein-
 de ex eorum sermonibus clarè perspexi, cum ad eū por-
 tum per id tempus nauis accessissem. cum enim ab hosti-
 bus Christianæ religionis vrbe occupata, publico edicto
 nos intrmittere vetarentur ad stationem nostram, se-
 ra admodū nocte, parato nauigio frequentes venerunt,
 se diligenter excusantes, quod nos excipere hospicio si-
 ni per aduersarios non liceret, pietatem tamen suam at-
 que constantiam verbis testantes huiusmodi: Christiana
 religione deserta, quam porro sectabimur: in difficul-
 tibus nostris atque periculis ad quem confugiemus?
 nisi ad lignea siue lapidea simulacra, quæ huc vsq; colui-
 mus? quis insitam vnus Dei caritatē ex animis nostris
 uellet: Quibus ego verbis maiorem in modum recrea-

tus, eosque vicissim, vt potui, consolatus ad Colima-
 terosque Socios Vocatiuram ex eo loco profectus
 qui sese cum Christianis ad hostium furorem vitā
 in onerariam receperant. verum sedatis iam maxima
 parte tumultibus, & Barptolemaeo, qui in arcem qua
 ex incendio regia: vrbis cum paucis vix viuis euasit
 in regnū restituto, metus hosce omnes iuuante Do-
 no propediē sublatū iri confidimus: sed de his haec

Venio ad res Ximabaranas: quam ego in vrbe ab
 Tono accersitus, Cosino iubete, me contuli, benignē
 exceptus, & in optimo totius vrbis domicilio sum con-
 catus. Postridie me Tonus iauit ad cenā. A cenā
 liares suos atq; domesticos in cœnaculū conuocat. Et
 ego bene longam de Christiana religione disputatio-
 instituo. illi verò multa ac varia me interrogant: quibus
 ego dum ad singula respondeo, noctis magna pars
 Mane cum illuxisset, Tonus rogatu meo populū
 omnibus Christianæ capessendæ religionis fecit
 potestatem. ex eo tempore ter quotidie concionam
 mus, matutinis primū horis, tū pomeridianis, post-
 mō vespertinis, tanta hominum vi confluente, vt nō
 mus solum, sed etiam via auditoribus oppleretur. Sicut
 dum hunc rei Christianæ cursum more suo aduocant
 non semel impedire conatus est. Tria visuntur Xima-
 bæ cœnobia Bonziorum, qui cum alijs de causis
 mū possunt, tum quod principes ciuitatis affluere
 tingunt. Eius ordinis hominū fallacias atque super-
 nes q; palā coarguimus, populūque ab ea secta Chri-
 stianam omni ope traducimus, capitali nos vrbis
 dio infectantur. Ximabæ autem, simul atque ea
 fam in nos populū voluntatē intellexere, inimicis
 antea inter sese exercebant, communi metu suadente
 postis; calumnijs fictisque criminibus nos oppug-
 constituunt. Ad Tonum adeunt, mirantes cur in sus-
 xis tam improbum genus hominum versari parant. An-
 throphagos esse nos, & quocunq; Christiana facta
 inferamus, eodē continuo bellum excidiumque impo-
 are. Si nobis in vrbe habitatio detur, Lulianos
 impo-

imperium crepturos. Adhęc, plebem incitare conantur, partim vt nos ex vrbe pellendos vna voce abs Tono depolca; partim etiã vt nos publicè conuictijs maledictifque profcindat. Eã rem vbi parũ procedere animaduertunt, consilium etiã audacius capiunt. Dum ego in ædibus nostris de re Christiana ad populum maximè disse- ro, facta manu quidã è Bonzijs de communi ceterorum sententia in ædes nostras irrupit, positaq; ibi Crucẽ effingit. Sanè indigna visa res est, valdeq; oēs, sed hos- pes præcipue noster, eo facto cõmoti. Itaq; nihil propius factum est, quàm vt cum interficerent: Bõzij aut furore elati scelus scelere cumulant. Mos est neophytorum sus- ceptam à se Christianã religionem Cruce in charta de- picta, atque in ædium foribus collocata publicè profite- ri. id illi sibi non modò apud Deum salutare, sed etiam apud homines gloriosum existimant. Hęc omnia insign- nia Bonzij posttridie, primoribus vrbis pro affinitate fa- uentibus, discerpere, ac lacerare decernũt. Quod vbi To- nus rescituit, Christianis confestim totam rē iussit renun- tian, eosque hortatus est, vt tumultus vitandi causa, eã iniuriam æ quo animo ferre ne grauarentur: se ipsum in Bonzios vtique animaduersurum, sed tempore. Quorũ amentia ac furor eò vsque processit, vt quicumque ad nos audiendos venirent, eos vsu etiam fontis arceret in proximo siti, ad quem plurimi aquationis causa ventita- bant profus, vt nobis eius molestiæ vitandæ causa, in aliam vrbis partem migrare necesse fuerit.

Iam verò illa quoq; res accidit, nõ minus euentu felix ac læta, quã initio tristis ac turbulenta. Adolescẽtes duo ad nos audiendos rei nouitate inuitati ex oppido finiti- mo venerant. dumque in ædibus nostris morãtur, in fa- miliari & iuuenili colloquio (vt fit) vnus eorum alterius procaci interrogacione lacesitus, stricto mucrone in so- ciũ præceps iracundia ferebatur; cum illũ ex his qui ade- rat Iaponij quidam (aderant autẽ fere centũ) vi arreptũ retinent, eiq; de manibus sicã extorquet: quo ille facto ira iratus inde discessit, vt aut eã vlcisei iniuriã, aut mor- te sibi met inferre Iaponico more, statuerit. Accessit ad
exsti-

exstimulandum iuuenis animum satis iam per le-
 tum patris quoque denuntiatio vehemens, ne la-
 conspectum veniret omnino, nisi prius ab ad-
 cipue domino apud quem res illa cōgerat, dolens
 nas exegisset sui. igitur adol. scens, amicis affinitatibus
 coactis, vim comparat: quod vbi Ximabaram ab her-
 Christianos omnes magnopere cōurbauit: vno
 tissimum, verentem, ne si ad manus ventum esset (qu-
 res non sine multorum cæde erat futura) tum vero Bon-
 zij ciuibus quod cupiebant planè persuaderent, nos ma-
 rum ac seditionum vbiq; terrarum auctores esse pe-
 petuos. iamq; se, quamquam in magno omnium ma-
 rore oppidani ad Ioannis (sic enim appellabatur) ho-
 tis nostri defensionem instruxerant, aduentu tunc co-
 matum agmen aduersariorum; cum iuuenis ille dux
 minis repente præter omnem spem gentisque con-
 dinem exterritus substitit, satis dignitati suæ, satis patri-
 tis imperio factum existimans, si vacuam nobilis curia-
 dam viri domum ingressus in suburbano positam, re-
 stente nemine, pugionem inde vicissim abtulisset, pro-
 ita (vt fecit) in patriam reuertisset. Id à Christianis
 rescitum est, tanta voluptate lætitiæque perfusi sunt,
 ab ipso noctis crepusculo, quamquam eos domum di-
 mittente me, nihilominus gratias Deo cuncti simul
 gentes, factum inuicem gratulabundi narrantes, et
 quentem lucem vsque persisterint. Nec tamè in-
 aliasq; difficultates, & Bonziorū insectationes, Deo
 Deo fauente, cessatū est. nam præter quotidianas con-
 nes & catechismū, Baptismi celebres varijs temporibus
 plures habiti sunt. Ac primū ethnici quinquaginta
 me Christo dedere. deinde rursus circiter septuaginta
 tertio deniq; Baptismo, eā didati trecenti numerati
 è quib⁹ baptizauimus dūtaxat eos, quos satis prode-
 tutos Christianis præceptis inuenimus. ceteri qui minus
 adhuc idonei videbātur, in aliud rēpus reiecti. Chri-
 norum primitias libauit Dominus in hoc item oppido,
 sex videlicet trimos aut quadrimos infantes: quorum
 qui prim⁹ excessit è vita, Christianæ fidei veritate
 sanè t
 mam
 id est,
 racle
 Regu
 sis in a
 tis v
 neuo
 am
 nim
 dis no
 & in g
 timar
 centas
 atx qu
 appa
 tate ha
 tionis
 quod
 a dno
 luas v
 Auctu
 ora ef
 quando
 ferim
 et eam
 sancti
 Ha
 sunt: qu
 uifi, &
 miliare
 Vos
 vn

sanè testimonio comprobavit. cum enim iam ageret animam, sublati ad sidera manibus; Tem iangate mairo, id est, confestim (inquit) in cœlū migrabo. cuius rei miraculo neophyti magnopere confirmati sunt. Ipse autē Regulus tamen nec dū Christianus est, & certis de causis in aliud tempus Bonziorum scelus ac maleficia debitis vindicare supplicijs distulit; suam tamen erga nos benevolentiam, & Christianæ religionis vel tuendæ vel amplificandæ studiū plurimis rebus ostendit. primū enim nobis honoris causa familiariter saepe conueniens nomen nostrum apud Ximabaranos in admiratione & in gratia posuit. deinde arcam templo ædificando optimam, materiamq; suo sumptu conuectam, operasq; decimas nobis attribuit ad arcis ruinas æquādas solo, quæ æx quondam illa ipsa in arca fuerat. in tēpli verò ipsius apparatus & cultum familias septuaginta in ea vicinitate habitantes certum vectigal pendere iussit, exturbationis pena proposita, nisi in officio perstitissent. Idem, quod Christiani ad templum, a flu maris accedēte, a grē admodum veniebant, ingenti ponte ad ipsius templi valvas usque perducto, facilem ijs tutumq; aditū præbuit. Auctus verò siliola (quam nos quod clarissimo genere orta est, magno Christianæ rei adiumento futuram aliquando speramus) eam nobis tradidit baptizandā, quod fecimus, & nomine Christiano Mariam appellauimus, ut eam videlicet nomen ipsum ad omnem virtutem ac sanctimoniam incitaret.

Hæc fere in oppidis Cochino, & Ximabara gesta sunt. quam ego vtranque Ecclesiam per id tempus saepe visiti, & alteri Damianum, alteri Paulum comites ac familiares nostros, interim dū ego abessem, præposui. Vos etiam atque etiam obsecro fratres, ut pro hac vniuersa Iaponica vinea Domino Deo nostro quam diligentissimè supplicetis. Ex portu Mariæ Virginis adiutricis. v. Cal. Decemb. MDLXIII.

IOAN.

IOANNIS BAPTISTAE
Montani Ferrariensis, ad Michae-
lem Turrianum è Societate Ie-
su in Lusitaniam.

ANNO superiore in Iaponem per-
 nimus, & maritimum in oppidum
 Christianorum descendimus, ubi Ca-
 mus Turrianus cum vno è fratribus
 nostris rem Christianam praeparare
 rebat quib⁹ ego cum nauate operari
 ibidem vellem, in Bungum à Colono
 idcirco sum destinatus, quòd sesquiannum iam ea pro-
 ceptis Iaponis totius Ecclesia sacerdotem desiderabat, in
 quanta Bungensium & latitia & benignitate acceptum
 rim, exponere nimis longum sit. Regem ipsum etiam
 vili aliquoties, à quo semper honorifice humanissime
 tractatus sum, qui tametsi ethnicus adhuc est, in ea secta
 quae nihil superesse post mortem existimat; Christiani
 tamen religioni tantum tribuit, rebusque nostris vix
 adeo fauet enixè, vt vnus è fidelium numero esse vide-
 tur. credo propterea quòd omnibus ducitur, videtur
 se ex quo tempore Euangelium in suis terris promulga-
 tum, non solum imperio, atque opibus
 factum, sed etiam filio, quod vehementer optabat. Quod
 conuersionem harum gentium attinet, Euangelium
 longe lateque iam peruagatum est, & sane multum
 in vulgus, & fere semper ad Baptismum, Dei benefici-
 ali qui perducuntur. Ratio autem nostra cum illis age-
 di est eiusmodi. Quæritur primum quam sectam sequan-
 tur. deinde, non modò quam ipsi profitentur, sed etiam
 relique omnes Iaponicæ sectæ multis rationibus in-
 futantur, vt earum ope ac praesidio aeterna salute se re-
 quaquam posse potiri intelligant. Id ubi percipiunt,
 docentur esse vnum rerum omnium opificem, quare ni-
 hilo cuncta creauerit, eaque omnia fungi officio praer-
 at.

Angelos desertores, & hominem, qui è primo illo statu
 sua culpa exciderit, in quo ab Deo parente positus fue-
 rat: idemque naturæ legibus, rectæque rationi aduerse-
 tur. Discunt deinceps, Deum esse trinum & vñum, cuius
 imperium primus ille homo neglexerit. Et quoniam in-
 finitæ maiestati ac numini facta iniuria, infinitam quo-
 que satisfactionem exigeret, secundam Trinitatis perso-
 nam, cum genus humanum, aliave omnino creata natu-
 ra soluendo non esset, humanitatem nostram vltro as-
 sumpsisse atque induisse, vt idem homo simul & Deus
 innocentissimus pœnam nostris sceleribus debitam
 pretioso sanguine suo acerbæque persolueret morte, ac
 nos in omnipotentis Dei gratiam restitueret. Hæc
 illis omnia clarè & copiosè explicantur, tum ad eorum
 quæstiones probè respondetur, & omnis ex eorum a-
 nimis, quoad eius fieri potest, dubitatio tollitur; atque,
 vt illis certa precandi formulæ traditæ, præceptaque
 Decalogi exposita sunt, promittunt se barbaros ritus su-
 perstitutionesque deposituros, denique sacri Baptismi vis-
 itaque mysteria iisdem explicantur, atque ita Christo-
 dant nomina ac baptizantur. Versamur autem in hisce
 Iaponicis regionibus hoc tempore è Societate sacerdo-
 tes septem, fratres quinque. multi præterea sunt incolæ
 familiares ac veluti sodales nostri, præstanti virtute ho-
 mines, qui nos in opere haud segniter adiuuant. Sed vñ
 veri pro messis copia sanè quàm pauci sumus, nec nobis
 (quod facile credas) ab occupationibus multum super-
 est otij. itaque subsidio vehementer indigemus. Pij
 deprecationibus tuis & cæterorum me valde
 commendo. è Bungo. v. Idus Octo-
 bris. MDLXIV.

EX ALIA

EX ALIA EIVSDEM IO. BAPTISTA
Epistola ad Ioannem Polan-
cum è Societate Iesu Ro-
mam.

VNC aliqua mihi de Bungen-
Christianorum pietate ac deuotione
dicenda sunt: quæ virtus cum lamp-
in ijs apparet eximia, tum vero Quo-
dragelima tempore præsertim de-
cet. nam præter asperitatem viæ po-
uatam, & assidua supplicia voluntaria
Christiani sexta quaque feria frequentissimi in sacra
conueniant ad eam: atque vbi de passione Domini per-
ratum est, extinctis luminibus atrocissime cunctis
diuerberant. Equidem vt primùm interfus, atrocitas
nouitate miraculoque, prorsus obstupui. Neque vero
taxat victorum hoc decus est: ipsæ quoque multæ
hanc partem se admodum strenuè atque acriter in-
quarum nonnullæ cum me summis precibus obli-
rent, sibi vt in templo sumptis ne dignoscerentur
bus tuniceis, echinatis globulis ferreis in sua regna
liceret, negaui scilicet: primùm id minus decorum
tratus: deinde etiam veritus, ne si ad cateram admi-
tem & poenitentiam, qua se ipsæ pane conficiant, ver-
berum quoque tormentum accessisset, certum à morte
vitæ discrimen. id ipsum graui admodum arate leui à
me magnopere contenderunt. iam verò sacre hebdoma-
dæ officia, quo animi sensu ac lacrymis; Paschalis autem
solennia quanto animi gaudio, atque hominum multi-
tudine celebrantur, dici vix potest. Nec sanè misere est
Natalium feriarum gratulatio & celebritas. quin etiam
pia simul & iucunda per eos dies spectacula communi-
tur, illustribus aliquot actionibus è sacra historia lapori-
co versu descriptis: quæ poemata Christiani magno suo
bono memoriter hauriunt, nãq; ea ratione & magnam
laca-

sacrarum litterarum partem addiscunt, & hisce carmini-
 bus identidem concinendis, profanas cantiones quibus
 antea assueverant, paulatim dediscunt. Nam quid ego
 de Confessionibus dicam? quo in genere ita solertes ac-
 curatique sunt, ut aliud nil egisse videantur in vita. Qui
 buldam ego, id vehementer optantibus, per interpretem
 aures prebui: quorum nonnulli scriptam Confessio-
 nem suam secum attulerant. Credas mihi affirmanti ve-
 lim, quotidianas me sesquianni torius (tam diu enim
 sacerdote caruerant) recognitiones actionum suarum,
 quæ examina dicimus, in ijs scriptis liquido comperisse:
 ea dispositione atque ordine in commentarium crimi-
 na suis quæque diebus notata retulerant, cum ante id
 tempus octavo vel quintodecimo quoque die Sacra-
 mentum Confessionis obire consueissent quæ mihi co-
 rum diligentia eò laudabilior videtur, quod ex medio-
 cribus intervallis peccata ritè confiteri haud ita difficile
 duxerim: ipsorum verò octodecim mēsum errata in tē-
 porum seriem digesta proferre, id verò in primis miran-
 dum est. Quid quæris: contritione sua animique cando-
 re ita me sibi obligarunt, ut cum Christo Domino ingē-
 tes & eam & habeam gratias, quod me in hæc loca per-
 duxerit; tum etiam tibi plurimum R. P. vel eo nomine
 debeam, quod auctoritate studioque tuo perfectum
 est, ut aliqua mihi pars demandaretur huiusce tam fru-
 tuosæ provincie: quam ego ut ex instituto ac
 spiritu nostræ Societatis geram, peto abste-
 re infirmitatem meam tuis ad Deum
 precibus ac sacrificijs subleues.

è Bungo. vi. Idus Octob.

MDLXIV.

k

LVDO.

LVDOVICI FROII AD
Socios in Indiam.

NNO proximo, Vocatus in
 hostibus concremato, & exilio,
 mus Turrianus cū Ludouico Al-
 da, & Iacobo Consaluo officij
 conquisitus a Christiano quodam
 bili viro Tacaxim oppidū Regi-
 genis aeger nauī deuectus est.

autem ab Antonio Firandensi viro Principe auctore
 Cosmi iussu Tacaxumam contendi sibi frigidissimam
 vexatus, quæ me quatuor menses male habuerunt. Es-
 dem venit post mensem Ioannes quoque Fernando
 sulani sunt numero trecenti circiter & quinquaginta
 Christiani omnes, quorum quibus licet, aduenientibus
 hi nauigiolis obuiam prodire, cæteris in litore per-
 lantibus, quorum omnium quanta sit pietas atque re-
 gio, ex eo facile indicabis, quod bis in nocte ad Dom-
 num deprecandum, Christiue tormenta necemque
 reputandā surgere è lectulo consueuerunt. Quam
 mis tenebris multi cū se in preces fuderunt, ad ma-
 am vsque noctem in ea cogitatione suimet pæne
 persistunt. Pyxidiculam ego cerearum agni consecra-
 ginū, quas Romæ summus Pontifex consecrauit, So-
 ciji nostris attuleram ex India, id ubi reseruit. Chri-
 na quædam anus Facatensis, multis precibus nam
 hi earum extorsit. Eius rei fama statim hoc non
 pererebuit, itaque ad me quotidie & Firando, & alijs
 locis nauigia veniebant virorum & feminarum que
 sima, & reliquijs illis amoris (sic enim appellam) alijs
 à nobis efflagitantium; negari non poterat. itaque
 eius ceræ consecrationisque mysterium exponitur. Io-
 annes, deinde in eos distribuatur. & sanæ ceram in par-
 ticulas ita minutas secare coacti sumus, vt Christiani
 mille quingentis ac triginta sufficerent. quas pro-
 quisque copijs vel argentea theca, vel aenea, vel stannea
 vel ex aurichaleo includebant; ex altera parte naminè

IESV spinea corona circumdato, ex altera tribus ad i-
 mam Crucē clavis incis. Templum autē ipsum, quod
 Firando, alijsque ex insulis confluentem ad nos multitu-
 dinem non caperet, per eos dies amplificatum, & sacra-
 tio atque adificijs ad hyemem traducendam ornatum
 est. opere absoluto, dum Iaponius quidam apud nos ce-
 ram in candelarum vsum ad ignem liquat, arida palea-
 rum materia, è quibus parietes erant exstructi, flāmam
 ita aude arripuit, non modò vt hospitium nostrum æ-
 deturque sacram, sed etiam quindecim fere vicina Chri-
 stianorum tecta comprehenderit atque consumperit.
 quorum sanè mihi æquitas animi ac patientia visa est
 admirabilis, cum incensis domibus domesticoque in-
 strumento, in publicum se coacti proripere, tempesta-
 te perfrigida, cum è cœlo densa nix caderet, vnà cum
 coniugibus liberisque, qui nonnullis eorum erant septi-
 ni, octoniue, nostram tamen vicem magis quàm suam
 ipsorum dolerent. Ex ea clade sacrorum apparatus Dei
 beneficio ereptus est, & aliquid è suppellectili vestibul-
 que, quas nos omnes egentibus Christianis ijs, quorum
 domus arserant, miseratione commoti diuisimus. Ioan-
 nis verò Fernandi commentarius multis iam annis ela-
 boratus, in quem ille sacras conciones, & catechismi ex-
 plicationem Iaponico sermone retulerat, sanè quàm in-
 commodè periit. Ego interea cum ægrotus decumbe-
 rem, ex eo periculo me ad quendam Christianum rece-
 ditque in summa egestate florea mihi pro stragulo
 lignum pro cervicali: eò statim magna vtriusque
 turba hominum ac puerorum turba confluit, incom-
 moda nostra & calamitatem, lacrymis profrequentium:
 quos parentes lugere dixisses: atque, vt est gens ad o-
 nem humanitatem ac misericordiam prona, quam
 in summis rei familiaris angustijs, alij ad me con-
 fugerunt, adum suis met vellimētis exuere se se, alij in cibum
 tres sue cochleas, alij virides cepas, alij deniq; sylue-
 stallium afferre. aliquot etiā Firandenses, & Tacaten-
 sium Christiani, qui in eam insulā anno priore Vocoxiura
 nauigauerant, cocta nobis cibaria septem octoue dies è
 suis

fuis domibus misere. Eius incommodi nuntio Frigidum vicinasque in insulas perlato, confestim ad nos subleuandos Christiani cum fabris, paleis, funibus, & dinibus aduolarunt: quorum opera cum ardes non templumque, tum etiam incensa Christianorum in magno omnium gaudio ac voluptate refecta sunt.

Sed idem tempus ecce noua calamitas. Aeuclum India pretiosum ornatum sacrorum vna cum aurum xtili, & simul vitria vasa donanda principibus, Frigidus Colonus, vt tibi videlicet ab incendijs tutiora essent, Christianum amicum custodienda transmiserat. Sed dum ludos quosdam profanos ipso Cinerum die a barbari, vnus ex ijs temere arreptum ignem in arborum coniecit, qui vento adiuuante, adeo vehementer uuum excitauit incendium, vt bonam vrbis partem in arboribus Antonij dynastæ, & Christiani eius qui ad nos seruabat, momento pane temporis lauferit. quæ propterea magnam mihi præcipue, febri, tali anni tempore, laborum patientiæ materiam præbuit, quod in eas ego quoties cinas, Diui Thomæ partes, quæ appellantur, in nonnulla valetudinis aduersæ remedia, quibus admodum inops est hæc terra, conieceram. Inde, paucis interiectis diebus, vigilias agere sumus coacti latronum & hostium metu, quibus paruam hoc Firandi regnum tributum est: paratisque nauigijs quibus aliud, si res fieri aucteretur sacra vestis & instrumentum, nos cum Christianis in editum locum munitumque recipimus. Sed belli tumultus ille Deo fauente sublatus est. At quoniam laponicæ linguæ ignoratio rem Christianam negotio distinet, crepto ex assiduis occupationibus tempore, faciendum sibi frater noster Fernandus excolegit, vt de laponico sermone grammatica præcepta conferberet ijs duplex etiam Lexicon addidit: in altero laponicas voces, in altero Lusitanicas alphabeti ordine cum sua cuiusque significatione prætexens. Sexto vel septimo mense, haud tamen ideo intermissis conuocatus, cæterisque muneribus, eam lucubrationem abfoluit, in primis utiq; necessariâ laponijs excolenda.

In ferijs Natalibus, atque Paschalibus, incolarum summa religio. Nocte Natali sub vesperā ientaculo excipros bifariam in templo diuisimus. Ibi alternantibus choris ceteros ex veteri testamēto locos, sacrasq; Prophetarum prædictiones tempori accommodatas versu Iaponico decantarunt. Deinde solennia missarū sacra peracta sunt. Dominica in palmis cum sacrum fieret, Passione Domini per vices, vt fit, recitanda, tanta populi cōploratio orta est, vt vix inter pronuntiandum nos mutuo exaudire possemus. Iam sexta feria, quæ proximè consecuta est, complures tum Firādo, tum ex firatim pagis Christiani ad verberationem cum flagris ac tunicis cōfluxerūt, quod Firandi conuentus huiusmodi ab Rege prohibentur. nec seuientibus eo die procellis atque imbribus deterriti sunt, quod minus acriter sese cædētes, sanguinemq; mittentes, per multos passus agmine compulso incederent. quod ipsum separatim mulieres quoque, Christi amore incensæ fecerunt, idq; summa cum pietate, & sanctimonia. Porro aquam Sabbato sancto benedictā, magno studio ac fide ad morbos pelleudos partim apud se religiose asseruādā sumpserūt, partim etiā firandam, ceterasq; in insulas atque oppida Christianis dono mittendā. Paschali verò die Dominico, ad gratulationem species tantum & pompa magnifica defuit. cetera sanè egregia. Vnum dumtaxat palmum erat nobis, quo eodem pro umbella in supplicatione vsi sumus. sub ea gestabam ego sacratissimū CHRISTI corpus in calice, linteatus præibat Fernandus, cuius roscæ redimitus, & quamquam macie ita cōfectus, vix hæere vestigijs posse videretur; valde tamen iundè ranebat, Dic nobis MARIA, quid vidisti in via? cui respōdebat ex altera parte Iaponius quidam senex, nullam bacillo pulsans: nec enim vlla in his locis organifica sunt. Eo die cibum apud nos cuncti sumpserūt, quod festis feruè celebrioribus factitant, præsertim vnde Visitationi MARIAE VIRGINIS sacro, quæ diem præcipuo cultu atq; honore exigunt Misericordiæ sodales, cōiuij curatoribus in qualibet Ecclesia cōstitutis.

k s

Ipsis

Ipsis hebdomadæ sacrosanctæ diebus, Firandensium
 cidit, ad prouidentiam Domini iustitiamque decla-
 dam admodum illustris. Princeps Bonziorum erat
 be quidam, Salsimandaque nomine, regni totius huius
 tanquã Archiepiscopus, capitalis Christianæ religio-
 inimicus. cuius scelere antea & Cruces præfixæ, & Galla
 Villela cum reliquis omnibus è Societate nostra pro-
 do pulsi exclusiue fuerant. quam rem Antonius gra-
 sta grauissimè tulerat, nec tamè vindicarat, eo quod
 zius principum affinitatibus admodum potens esse
 igitur ab eodem Antonio, qui tum regij exercitus im-
 perator vnâ cum Rege militabat, per interpretem peti-
 fundum quendam continuandum prædijs delubrorum
 suorum. Id cum Antonius aperte negasset, accessit
 misit continuè Bonzium priuim, qui Antonij villas, &
 inde sex circiter Christianorum Antonij populorum
 domos incendere. Enimuero tum Antonius rei atro-
 citate commotus Regem adit, Bonzium improbatè
 diutius aut tolerari non posse: nisi in ipsum Rex animi
 aduertat, sese confestim rei militaris cura depolita, &
 vlciscendam eam iniuriam profecturum cui Rex quam
 quam inuitus ac mœrens, tamen quod Antonij
 nobilissimi, & secundum se opulentissimi opera
 mum indigeret, respondit se totam rem ipsius arbitrio
 planè permittere. Tum recordatus iniuriam, cuius
 ille nos affecerat, postulauit Antonius, vt Bonzium eo
 dignitatis gradu deiecerit, Firandensium regni finibus
 petuè exterminaret: & ne qua spes reditus ei remane-
 tur, agros illius ac bona alijs possidenda assignaret. Quo
 statim factis, & Christiani molesto grauique aduerso
 berati, & Bonzium dedecus ingens, ac dolor inuisibilis
 Decem menses Tacaxumæ fuimus: quo tempore
 tio vicinas insulas, quæ in Antonij ditione sunt, præ-
 nandus inquit nec sanè frustra. nam & Christiani, quos
 aduētū mirum in modum recreati, & barbari multo ad
 ouile Christi perducti sunt: in ijs verula quedam annu-
 agens circiter nonagesimum, mulier honorata, multis
 affinitatibus pollens. Hæc beatitudinis gratia, multa sa-
 ponis

ponis delubra superstitionis peregrinationib⁹ circumie-
 rat, habebatque papyraceam tunicam, quæ descriptâ A-
 midæ vitam continebat, quam illi cum alijs diplomari-
 bus & indulgentijs (Ecclesiasticos enim ritus dæmon ef-
 fingit) Bonzj pretio ingenti vendiderant, polliciti, si eo
 amictu, supremo die suo efferretur, omnibus noxis solu-
 tam, rectâ ad beatas Amidæ sedes proculdubio peruen-
 turam Aegrotum quemdam eius propinquum Ioannes
 inuenerat, cuius domi casu ipsa quoque tum aderat. Eam
 rogauit Ioannes acceri iuberet, si pauca de Redemptore ge-
 neris humani deque altera vita cognoscere cupiat. audi-
 turam se respondit mulier: verum enim uero falli, si quis
 idcirco se Christianam futuram existimet. Sed ubi dæ-
 monis malitiam, fraudes Amidæ, cui illa tantopere fide-
 ret, Euangelicam denique veritatem Ioannes aperuisset,
 re laponica ingenia facile rationibus cedunt, eius ora-
 tionem mulier ita approbavit, ut lacrymis obortis bap-
 tismum continuo peteret. quid multa? solennes precatio-
 nes edidit, chartaceam illam tunicam, aliaque Bonzio
 sum scripta quæ diximus, ad Ioannem attulit comburê-
 da, ubi posthac sacrum fore nihil, aut religiosum affir-
 mans, præter nomen Iesu. ac deinde baptizata, tantam
 animi pietatem atque ardorem ostendit, ut cum uniuersos
 Christianos, tum eos præsertim, qui eam antea noue-
 rant, ingenti gaudio affecerit: quam metuebant prius,
 tunc autem metu duplicatum in amorem conuerso, ma-
 gnum diligunt: ac mirantur quæ prius præ imbecillitate
 corporis stare vix posset, eam nunc quotidie templum
 petentem, Angelicamque salutationem trecenties recitâ-
 rem, & singulis noctibus orandi causa bis è cubili surgê-
 rem. Eadem postea ad me Tacaxumam cum alijs Chri-
 stianis nauis contendit, ut rei diuinæ interesset, & gra-
 tum aliquod benedictum & ceræ, quam diximus, con-
 sacratæ particulam à nobis exposceret.

Hiscè rebus, alijsque peractis, quas ego breuitatis cau-
 saparere, Fernandus ad me reuertit. Et quoniâ Firan-
 densis Christiani magno nostri desiderio tenebatur, mi-
 serunt per Regem à Christiana religione, cõtra q̄ initio
 k 4 sumus

simulauerat, alienum, in ea vrbe rem diuinam facere
 non licebat; supplicationibus habitis, & re cum Am-
 nio communicata, omnino visum est faciendum, p-
 tem Ferdinandus eò se se conferret; vbi ille dum fidei
 officio retinet, labantes in fide confirmat, et hanc o-
 ceptis Christianis instituit; interea naues Lusitanor-
 dua in hanc oram è Sinis delata: quarum magistra et
 iniussu meo Firandi portum inuehi nollent, Rex rari-
 ne lucri coactus (nam alioqui, secus ac primis adu-
 nostri in Japonem annis simulauerat, & nobis, & Chri-
 stiano infensus est nomini) se mihi per quendam e-
 familiaribus excusauit, quod bellicis districtus negoti-
 nondum mihi salutem nūtiari iussisset; & simul magis
 pere petijt à me, vt Lusitanos, vrbe aditu ne prohiberem
 se primo quoque tempore de mea quoque introducere
 cum nauarchis acturum. Illi igitur, permittente me, ab-
 cendunt, & promissa ab Rege saepius exigunt, tem-
 are suo se exadificaturos recipiunt. Rex tergiversanti-
 rem extrahere, nosque iam aperte frustrari, cum eo ipso
 tempore oneraria, cui à sancta Cruce est nomen, aduen-
 sanè opportunè, nam & sacerdotes è Societate tres, Jo-
 chiozem Ficeredum, Balthasarem Acostam, & Ioannem
 Capralè summa cum animi nostri voluptate ac laeti-
 nec opinantibus nobis aduexit, & occasionem optati-
 præbuit Regis ab ea perfidia reuocandi. Hanc ego ca-
 uem actuatione quaesitam reperi in ipso cursu vela
 inflatis: & Petro quidem Almeidæ nauarcho parati-
 lenti eius probitate, & in Societatem nostram obtem-
 tia, facile persuasum est, vt vela submitteret, & ve-
 demque sublisteret: mercatores autem siue nauarcho-
 nis nausea redioque, siue alia quavis de causa, nullis re-
 tionibus de sententiâ deduci potuere quò minus, lapsis
 oppidum pererent, & mercimonia exponerent. mag-
 no illis ea descensio stetit: namq; à furibus igne aposto-
 cis eorum iniecto, non exigua mercium parte vel flamma
 ventoque saeuente consumpra, vel etiam ab ipsa nauis
 bus inter eam trepidatione ablata, aut coru existeret
 decem milliū damnum fecere. Interea Petrus Almeida, qui

qui iactis anchoris, ab oppido sex millia passuum stabat, rogatu meo Regi aperte denuntiat, se nisi nobis restitueris nequaquam appulsurum. Rex autem, diu aliquot mora interpolata, ad extremum metuens, ne si rem diutius distulisset, magna rerum suarum iactura nauarchus alios portus peteret; nobis & urbem intrandi, & sacre ædis extruendæ potestatem fecit. Descendentibus nobis ad litus die natali D. Barptolemæi Apostoli, gratulatio ingens & à nautis Lusitanis significata est, & ab incolis Christianis, cum se præter spem, voti compositos factos viderent. Nos cum nauarchis & magno præterea comitatu Regem adiunimus, eique gratias egimus accepti sanè frigidè, quod dedit accepimus. inde Antonio eiusque matre salutata, ad instaurationem templi continuo animum adiecimus. ex onerarijs Lusitanorum tribus, pecunia in ædificationem interrogata, opus celeriter ad culmen perductum est. Itaque in eo templo natalem diem **MARIAE VIRGINIS** egimus Balthasar sacrificante, & magno omnium gaudio concionante. Tanto autem studio à nobis de hac firandæ commemoratione multis de causis laboratum est: primum quod ita mandauit Antonius Quadrius: deinde Christiani incolæ summa virtute ac religione homines deferantur: tum vt iacta à nobis in animis puerorum, qui sanè præstanti sunt indole, semina Christianæ doctrinæ, ad bonam frugem nostra opera perducantur: postremò Lusitanorum etiam gratia, qui ad hoc tempus libentissimè comitant, ad merces distraendas ac diuendendas opportunissimum. Dum hæc ad faciendum geruntur, cognitum est Cosmum Turrianum Bungensis regis hortatu, atque auxilio ad oppidum humani regni Cochino cum peruenisse, eamque Ecclesiam, quam hostes affixerant, eiusdem Regis ope ac beneficio restitutam. Eo Melchior Ficerdus cum manibus ac litteris, quas afferebat ex India, ad Cosmum profectus est. Nec ita multo post Cosmus ad nos scripsit, vt sic ego & Balthasar Acosta veniremus; Caprali, &

Fernando Firandi relictis, quæ prima nauigandi facti-
tas fuerit, proficiscemur. atque ego me, nisi per meo-
terit peccata, Meacum ad Gasparem Vilelam mis-
iri confido. nam nostrorum hominum subdium
quod non ipse modo, sed etiam Meacensis vehemens
exoptant: quippe qui ad eum, sacrorum causa, et
tis vrbis amplissima partibus agre admodum ven-
Cuius profectò res gestæ satis declarant, nihil esse
arduum atque difficile, quod non animi robur ac per-
ueraria superet. Nam qui primis legationis suæ tempo-
bus, contumelijs, probis, lapidationibus nullo deter-
re appetitus, diuque vexatus constanti constantia, patri-
riaque profecit, non modò vt populo, sed etiam vrbis
cipibus, Regeque iam ipso æquo ac beneuolo vrbis
agro Meacensi intra qua dragestimū citreter lapide
electas septē instruit, multis è prima nobilitate ad Chri-
sti cultum adductis: magnum denique rei Christianæ
studium in illis gentibus excitauit. Verum hæc, quæ
qua huius prouinciæ acta ex aliorum litteris scire co-
gnosceatis. Vos ego patres, fratresque mihi carissimos
Deum obsecro, vt vestris in sacrificijs precibusque me-
moriæ mei retineatis. Firando, Quarto Non. Octobris
MDLXIV.

IO ANNIS FERNANDI AD
Franciscum Petreum è Societa-
te Iesu.

si putabam vos de rebus Meacensibus
et Gasparis Vilelæ ipsius litteris cogita-
ros; tamē cum Christiani duo centi ho-
mines nuper ad nos Meaco venissent,
faciendum mihi existimavi, vt quæ ab
illis accepimus, tibi per litteras primo
quoque tempore exponerem. Anno superiore, cum Gas-
par ad Bonziocum furorem atque imperum declina-
dum, ex vrbe Meaco Sacaium Christianorum docu-
tu precibusque se recepisset; D. dacus quidam

rus ad Xamaxinodum in ius adijt, debitam sibi à nes-
 cio quo pecuniam iudicio repetens. hunc Xamaxinodo-
 nus vt agnouit, per ludibrium sine Christianus interro-
 gat. Ego verò sum, inquit ille: cui rursus Iudex cedo, ve-
 stra quæ dogmata sunt? recusanti respondere Didaco,
 seque ex. usanti quod tyro esset etiamnum; ac rursus insta-
 re denuo barbarus, & vrgere, vt aliquid in medium af-
 ficeret. Necessitate pæne coactus Didacus de animorum
 immortalitate, deque æterno totius vniuersitatis paren-
 te cepit nonnulla disserere: quibus permotus Xamaxi-
 nodonus, abi (inquit) nuntia magistro tuo, vt ad su-
 am mihi doctrinam declarandam accedat. nam si tu ru-
 dis adhuc & nouitius tam bene disputas, quid de ipso
 doctore tuo putandum est? quòd si veritatem religio-
 nis Christianæ probarit; eam ego fortasse & Quequid-
 onus collega suscipere non grauabimur. Didacus igi-
 tur non sine diuino consilio id factum existimans,
 forensi actione deposita, Sacaium illicò ad Gasparem
 exiit, eique iudicis mandatum exponit. Gaspar rem
 cum Christianis, qui ibidem aderant, communicat. illi
 negant se dubitare quin ea sit infidiosa euocatio; proin-
 de nequaquam eundem. omnino probabilis erat ea sen-
 tentia: verum tamen, ne cui, verbum Dei audire se velle
 dicenti, aliquo pacto defuisse videretur; Laurentium Ia-
 ponium comitem suum ad eum legauit: qui, quamquã
 proposito vitæ periculo, libens discessit, ea cõditione, vt
 nisi intra quadriduum reuertisset, minus commodè cum
 eo actum existimaretur. Dies duo, tres, quattuor: nec ta-
 men redit. pro mortuo scilicet, vel certè malè accepto est
 habitus. mittitur de communi sententia Meacum vnus
 Christianis Antonius nomine, vt cuncta Sacaium ex-
 plorata certa que referat. Huic in ipso itinere occurrit
 Laurentius & comites duo cum iumento tendentes ad
 Gasparem deportandum, quod iam Xamaxinodo-
 num & Quequidonum Laurentij opera Dominus ad-
 se conuertisset. Meacum igitur cum Socijs tribus
 Gaspar profectus (ij sunt Iaponij Laurentius, Augusti-
 nus, & Damianus missus ad eum mense Decembri)
 Xamaxi

Xamaxino donum & Quequidonum Bapifimo iustitiam. Erant ambo venetici, & demone familiariter crederentur. ijdem iuris Iaponici peritissimi, summaque prouidentia & eruditionis fama. itaque ab ipso Rege & ijs quorum potiuntur, de religione belloque consulebant. Christianæ autem religionis adeo acres aduersarij, ut ea affligenda & Gaspare exturbando Bonziji ipsorum precipue opibus, gratia, auctoritate niterentur. Nunc cum diuinitus immutati ambo tanto studio in Christianæ causæ defensionem incumbunt, ut Iaponicarum operum prauitatem atque fallacias scriptis arguere atque perire instituerint, Euangelica veritate ad calorem operum addita: quem librum ad communem omnium vtilitatem salutemque sunt edituri. Sanè grauem ex eorum conuersione plagam ac dolorem Bōziji accepere, præsertim quod illos imitatus Xuicaidonus quoque, vir in Iaponicis meditationibus exercitatissimus, & Mioxindonus militaris præfecti cognatus, ad Christum accessit, atque inde in patriam reuersus passuum ab vrbe Meaco regressi quattuor millia, quæ Imoris appellatur, estque in Xuindoni dititione, tantum apud affines & amicos exemplo suo monitisque profecit, ut eò Laurentius ipsorum rogatu missus à Gaspare, paternos sexaginta, eorumque familias, omnino capitum ad quinque millia, baptizauerit, æde sacra confestim exstructa. quorum tanta in fide virtus atque constantia, ut post Laurentij discessum, à Bonzijiis ethnicisque ad defectionem solliciti accessitque partim altercationibus, partim etiam libellijs & infectationibus, non modo non ab incerto destiterint, sed etiam pro defensione Euangelij diuinum in armis fuerint. Quibus rebus Xamaxinonem cognitis, Gaspari persuasit ut ad Mioxindonum suum domicilium ab Imori castro, vnus dici distat interessese conferret, causamque Christianorum apud eum ageret. Ab eo Gaspar benignè acceptus, cum de rebus dominis ipso valde approbante verba fecisset, summa eorum voluntate obtinuit, ut Imorenses ethnici Bonziji quoque phytis negotium postea ac facerent. quæ Christiani

ni molestia liberati & magnopere confirmati recreati-
 que sunt: ad quorum numerum tredecim alios in reditu
 Gaspar adiunxit, postridieque Meacum reuertit. Ex eo
 tempore in agri Meacensis munitis oppidis quinque ad
 passuum non vltra quinquaginta millia totidem Eccle-
 siae instituta dicuntur. Regis autem ipsius Meacensium
 tanta esse fertur in Gasparem animi propensio, vt cum
 Gaspar ab Amangutianis litteras accepisset, eam Eccle-
 siana Moridono tyranno vexari, pijs ipsorum discus-
 sis caribus, euerfo templo, areaque ipsa per vim occupa-
 ta; Regem adierit, atque ab eo impetrauerit, vt ad Mo-
 ridonum scriberet, gratum sibi esse facturum, si Chri-
 stianos commendatos haberet, eorumque templi in-
 stauracionem atque adificacionem adiuuaret. Eam e-
 pistolam Rex insigni cuidam viro dedit ad Morido-
 num in castra leucas triginta vltra Amangutium perfe-
 rendam; eiusdem epistola separatim exemplo ad Chri-
 stianos Amangutianos allato, qui propterea magnam
 in spem rerum meliorum venerunt. Hæc habui quæ de
 Meacensibus rebus in præsentia scriberem, vt tam læti-
 nuntij quam primum in Indiam peruenirent. Gaspa-
 rem ipsam de eisdem rebus aiunt scripsisse. Eius litte-
 ras, quas Bungi itinere pergens alius nescio quis ferre di-
 citur, vt speramus, propediem subsequantur. Hacten-
 us de alijs. Quod verò ad me ipsum attinet, te per I E-
 IV M CHRISTVM R. P. obtestor, vt mei in sanctis
 sacrificijs tuis nominatim memineris, atque id ipsum à
 aliquis omnibus Socijs peto: quò ipsorum deprecatione
 ac placatus mihi Dominus tantum virtutis imper-
 tite dignetur, vt Societatis nostræ disciplinam ac
 leges ad finem vsque vitæ custodiam. Fi-
 rando. vi. Idus Octobris,

MDLXIV.

LVDO.

LVDOVICI ALMEIDAE AD
Socios in Lusitaniã.

Omplectar his litteris, fratres mili-
 rissimi, ea dumtaxat, quæ mihi, cer-
 ponis obeunti loca in itinere con-
 runt: nam cætera nostri Mæco, Ita-
 do, atque aliunde, ad vos ipsi per-
 bent. Anno proximo Pater Celsus
 Turrianus, Vocoxiura, vbi tum con-
 morabatur, misit me, duo in oppida regni Rimani
 prædicandum Euangelium; quibus in oppidis intra me-
 tium circiter mensem (quæ Dei benignitas est) non nisi
 mæ conditionis homines amplius mille ducenti ad Eu-
 le CHRISTI perducti sunt. Atque illa quidem
 cognouisse vos arbitror: Barptolemæum Regem
 potentem Rimani Regis fratrem, magna cum
 tatis parte conuersum ad Christi fidem, aliosque des-
 de complures. Didicistis præterea, vi opinor, Vocoxi-
 ura vicus ac portus, nostris ab eodem Barptolemæo
 attributus, cum ædificijs, tum verò neophytis in
 quam feliciter crescere cepit. Hunc adeo lætam
 Christiana prægressum cum diabolus ferre non possit
 Bonzios permultos è popularibus Barptolemæo
 citare non desistit, quoad facta coniuratione armis
 clam sumptis, Reges ambos repentino impetu ag-
 si; Barptolemæum, quòd idolorum cultu sub-
 na ipsa Deo vero dicasset, regno deturbatum, in
 cem quaedam compulerint; intra quam secesserunt
 bat hoc tempore; fratrem verò eius, quòd in regnum
 suum patefecisset aditum Euangelio, dimidia sui po-
 te oppidorum suæ ditionis exuerint. In eo nauem
 Vocoxiura vicus, iniecto furtim a vicinis hostibus
 ne, confestim incensus est. Cosmus in Rimani
 dam neophyti nauem confugit, Leonis nomine, qui
 periculo cognito statim præclarè instructus nauem
 duobus ad opem Ecclesiæ temploque fecerunt
 acrat: quod tamen ipsum vna cum ædibus Claustrum

tum agricolarum, cum iam Cosmus, ut dixi, nauigium conscendisset, inspectantibus nobis eodem conflagrauit incendio. Spectaculum nostris oculis graue admodum, & acerbum. Vicus primum exustus ac ditutus, qui modo & conuenarum numero, & plurimo Deo cultu florebat: innocentes pueri permulti, quorum pijs vocibus, ac quotidianis precationibus in Dei laudem nuper omnia perstrepebant, raptim in naues impositi, dissipique: caetera neophytorum turba cum liberis atque familijs, sine tecto, sine cibarijs, sine villo praesidio relicta crudelitati hostium atque saeuitia. Rebus igitur desperatis moerentes cursum direximus ad portum, qui primus regni Bungenfis occurrit, leucas à Vocoxiura circiter quinquaginta. In ea nauigatione, digna memoria nonnulla accidere; è quibus hoc vnum in praesentia exponam. Cum ad alias eius ora stationes, tempestatis causa, coacti sumus appellere; tum ad quendam regni Rimani portum, citra eum locum quem praebamus, passuum millia quinque & viginti. Eius portus atque oppidi facile princeps erat Leo: qui inde Vocoxiuram ad nos, ut diximus, nauigijs duobus erat profectus. Eò igitur delati, quod Cosmus valetudine admodum vteretur aduersa, descendimus, ibique dies octiduo substitimus. quo tempore Christianorum concursus ad Cosmum ingens fieri ceptus; quod neminem è sacerdotibus nostris antea viderant. Verum noctu ferè exortabant, exploratorum metu, hostiumque Christiano nominis, quibus oppidum erat refertum. Nam Regis pater, qui aetate iam exacta Regni administratione excellerat, cognita seditione ac bello in filium excitato, bellibus renuntiare iusserat, omnia ipsorum arbitrio commisit iri; sponderatque, ipsum filium Regem, itemque nepotem, in exilium ituros; Crucis Christiano ritu defixas auulsum iri, Christianos ad partem Christus deserto redituros. Id erat causae, quae neophyti minus aperte Cosmum inuiserent, quorum erat numerus ferme octingentorum. Ipsi veteri Christiana doctrina sic erant eruditi, ut cuncti pre-

precandi formulas, pleriq; etiam Catechismum totum
 tenerent. ij, curabat Cosmus vt inter sese, dialogi men-
 fectis ad tempus personis, de Christiana religione, Ge-
 lique superstitione certarent; idque tanta cum animo-
 luprate, vt perspecta gentis huiusce fides ac pietas,
 nem pæne accepta: cladis dolorem abstergeret. Sed
 ipsum quoque solarium nobis humani generis
 inuidit, ac Bonzios impulit, vt facta manu, diuina
 nostri arundinea tecta nocturnis lapidationibus magis
 cum strepitu peterent: quo maxime tempore neop-
 spiritalium sermonum delicijs fruebantur. Quod
 nihil hostium vim ac potentiam veritas Leo (quod
 us nemo præter ipsam auderet) nos ad diuina suorum
 cepit hospitio: cumque nihilominus Bonzj furcibus
 to dolore ipse cum omnibus suis exarsit; vt inscientibus
 nobis arma capere, ignemque cenobijs Bonziorum
 ferre, summa præsertim vxoris voluntate, decessit.
 am rem odorati Bonzj, furere desierunt. Vnum
 commoratio nostra diuturnior, periculosa neop-
 esse videbatur, idque ipsimet ita iudicabant, quam
 magno cum dolore, quem ex ipsorum solitudine
 lamitate capiebamus, magnaque mutua deuoluntate
 significatione, silentio noctis digressi, postmodum
 xim oppidum Bungenis orã tenuimus. Ibi Cosmus
 co propinquo consistere, & neophytorum animum
 stolis, inter eos terrores atque discrimina continere,
 totiusque rei exitum expectare constituit. & quod
 bi tuto liceret, ad regem Bungi me misit, duarum & tri-
 ginta leucarum itinere; vt is de mansione sua cum Te-
 caxiano Præfecto per litteras ageret: quod Cosmus ipse
 propter valetudinem longius progredi nõ audeat. Rex
 erat eo tempore Vosuqui (id oppidi nomen est) cuius
 conueni, Cosmi mandata exposui; Rex valde laeta-
 tus Cosmum in suis versari finibus, protinus misit
 ad Præfectum epistolam; Cosmo arcam addebat ad ha-
 bitandum attribueret, & ex incolis, Christianum, cui-
 cunque vellet, fieri permitteret. Arque hæc quidem eo
 ipso die: post mentem autem, Cosmum regni poccen-
 bus

bus per litteras magnopere commendavit. Post menses verò duos, cum Christianam rem parum procedere cognovisset, duas edidit tabulas ornatas auro, nigroque colore distinctas, quarum alteram Cosmus apud se, alteram vultus nostris haberet in alio pago per celebri (Cauaxim appellat) leucas à Tacaxi septem. Earum in utraque rei Christianæ tribus capitibus chirographo suo cavuit quam diligentissimè. Primum enim edixit licere in suo regno, summis, medijs, infimis Christianos fieri: deinde penas proposuit, si quis divinæ legis præcones, aut impedisset, aut vili ratione lassisset: tertio declaravit placere sibi in perpetuum tota sua ditione prædicari Evangelium. Ac mitum sanè, quantopere Christianæ religioni fauceat, quamquam ei nondum addictus. Petentibus nomine Bôziurum quibusdã, ut nos exterminaret; alienum esse eius dignitate, ferre qui Deos suos tam impudenter, tam contumeliosè proscinderent; infames enim edacitate carnis humanæ (hoc enim illos nō pudet cimen nostris obijcere) & quocumque pergerent, evertentes atque excidia secum afferentes: cum hæc, inquit, & alia sexcenta in nos probra iactarent; annus, respondit ille, circiter quartusdecimus agitur, ex quo hi homines in hæc loca magno utique meo bono delati sunt: tribus quippe dumtaxat regnis ante præfueram, nunc vero quinque possideo. antea pecuniæ laborabam inopiam, nunc Japonis Reges omnes divitijs supero; atque ad populares etiam meos hoc beneficium pertinet: denique omnia mihi ex eorum hospitio secunda acciderunt: cum etiam filio magna mea voluptate sum auctus, cum illum antea suscepissem. Quæro nunc ex vobis; eccidit autem mihi cōmodi religionis vestræ defensor? unde caute, ne in posterum ad me istiusmodi verba veniant. quo illi responso fracti abiectique cessere. Idem Meaci contigisse cognovimus, cum Bonzj ex ea parte Gasparem Vilelam exturbare conarentur. Mos Japoniorum, cum aliquam pecuniæ summam principibus largiantur, chirographum illis offerre, ex quo deinde per suos domesticos eam pecuniam exigant.

gant. Eiusmodi chirographum, facta collatione, Mox-
 tes Bonzj detulerant ei, qui causas ipsorum apud Ro-
 gem agere cōsueuerant, vt idem ille nostros Mox-
 lendos curaret. Is audiuim aliquoties Dei verbum (pro-
 rat bonus natura) probauerat. Itaque rem sustinuit
 chirographū apud se detinere constituit, quoad illi
 quae tradebantur à Vilela, cognosceret. Adit igitur
 dit hominem magno cum assensu: redit iterum, et
 tid: denique clariore oborta sibi luce Christianus con-
 tur. atque hac maxime ratione Dominus hominē
 sicut & ceteros qui se haud difficiles praebeat, ad
 tatem ab errore traduxit. Verum, vt ad institutum
 tionem reuertar, tabulas ego regias ad Colmum
 quarum vnam Eduardus Syluius Cauaxim pro
 gandi Euangelij causa pertulit. Ego in regia vni-
 ratus sum à natalitijs Domini ad Paschatis usque
 sta solennia. Interea quanta, quam assidua con-
 frequentia; quam crebri Baptismi; quae in publicis
 spitale caritatis officia; quot elemosynarum
 talibus, quam pia è sacris historijs spectacula
 perquadragessimam, qui ardor animorū, quem
 quam acerbæ poenæ à neophytis vltro susceperunt
 libus denique diebus quam festiuæ ac iucundæ
 lationes tum publicè, tum priuatim exuerunt, quae
 ta vobis minime noua sunt, nihil attinet scribere
 tos dies Eduardus Cauaxire dum incensus rei Causae
 na studio, immemor cibi potusq; ad Euangelium
 ac noctes prae dicandum incumbit, grauem morbum
 è summo labore contraxerat. Ad eum ego conueni
 (abest autem Cauaxitis oppidum ab regia vni-
 paulo plus triginta) Cosmi iussu ingenti labore
 rexi; quod è perpetuis imbribus amnes adeo mone-
 rant, vt vado transmitti non possent. Ita coactus de-
 via desistere, quinto demum die perueni Cauaxim
 fratremque nostrum offendi humanis omnibus re-
 dijs, in magna diuinorū solationum copia, delictum
 macieque pæne extrema confectum: sic prorsus, vt
 nulla, quæ mecum ad instaurandas ægroui vites

tum, parum illi exhausta propè iam naturali virtute pro-
 fuerint. Et quoniam Cosmi visendi, antequàm migra-
 re è corpore, magno desiderio tenebatur, noctem quie-
 tum nactus, ipsius Cosmi iussu Tacaxim cum naui trās-
 nexi, quem acceptum amantissimè, officiosissimeque
 nactum, Cosmus frustra sanare conatus est: decem su-
 peruixit dies: sumpto bis corpore Domini lætus abijs-
 prætato nobis cum virtutum aliarum quæ in ipso clu-
 cebant, tum verò Christianæ humilitatis ac patientiæ
 documento relicto. Quàm multas ille, sui præsertim ad-
 uentus in itio difficultates, & incommoda pertulit, quot
 umbecilli corpusculi vexationes pœnitentiæ nomine
 sibi, quanta verò industria, quâto fuit studio Christianæ
 religionis propagandæ! equidem nil vidi simile, ces-
 sabat nunquam. itaque præter cæteros labores, non la-
 tonicæ modò, verùm etiàm Sinenses, quæ multo diffi-
 ciliores cognitu sunt, didicerat litteras; artemque Iapo-
 nicæ linguæ grammaticam, & copiosa lexica primus
 ipse confecerat. Sed redeo ad Cosmum. Is eo ipso tempore
 ad regem Rimarum accersitus, tametsi cum eo, congrue
 vehementer optabat, atque ob id ipsum etiàm in op-
 è Tacaxæ remanserat; prius tamen regem Bungi con-
 uincit tota de re facere certior: binas interea litteras
 Rimarum dedit, quas cum mādatis ego deinde sum
 sequutus: ignosceret moræ ita de se meritū esse Bun-
 gicū, ut illo inconsulto proficisci fas esse vix duce-
 rimam Tacaxæ tendentibus pagus occurrit, quam
 patriam esse iam diximus. Eo ut perueni, me vi-
 & profectiois meæ causa cognita; neophyti, dici
 potest quanta lætitia affecti sint. Serum erat dici: to-
 tum id tempus confluentibus ad me salutandi causa
 tum est: Baptizati quoque nonnulli; in ijs ethnici cu-
 ram filius, qui pro ea consuetudine, quam cum Chri-
 stianis sanctè institutam habebat, non modò sese Deo
 commendare iam cæperat, verùm etiàm Christianæ
 religionis rudimenta memoriter hauserat. Postera luce
 pro loco profectus Rimam quinque leucarum inter-
 uo deueni. Rex cum cætera comitate, tum etiàm
 1 2
 cœna

cœna me exceperit; multaquæ de Bungensi re percontatus, quod ad Cosmum attinebat, ita respondit: Cochinocum suæ ditionis emporium esse Christianorum (quadringenti & quinquaginta fere neophyti numerantur) eò Cosmum posse concedere, ibique expectandum debellatum esset; daturum se, qui me illuc perduceret, mihi quæ arcam, ac domum in vltis Cosmum assignaret. itaque factum est; cessitque res & Cosmus bona Regis Bungensis venia concessit & Cochinocum naui delatus, magno omnium periculo exceptus est; nullaquæ interposita mora, accipere solum purgare, ædesque instruere aggressus sum. perspecta hominû virtute ac probitate magno periculo lectatus; istud præcipuè mirabatur, cum temporis spatio non plus trimestri ad CHRISTVM Dominum cuncti conuersi fuissent, tam recenti re, nullis hadenus minis aut denuntiationibus de suscepta religione potuisse deduci. Grates Domino, qui illos tanto animi robore, ac fortitudine imperpetuum Bungo. Pridiè Idus Octobr.

MDLXIV.

